

PARLIAMENTARY BUDGET OFFICE
สำนักงานงบประมาณของรัฐสภา

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อ ดัชนีความยากจนหลายมิติ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

เรื่อง	การศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อดัชนีความยากจนหลายมิติ		
ฉบับที่	10/2566		
จัดพิมพ์ครั้งที่	1/2566		
จำนวนหน้า	55 หน้า		
จำนวนพิมพ์	50 เล่ม		
จัดทำโดย	สำนักงานประมาณของรัฐสภา สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร 1111 ถนนสามเสน แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300 โทรศัพท์ 0-2242-5900 ต่อ 7420		
ที่ปรึกษา	นางพรพิศ	เพชรเจริญ	เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
	นายศิโรจน์	แพทย์พันธุ์	รองเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
	นายชูเกียรติ	รักบำเหน็จ	ผู้อำนวยการสำนักงานประมาณของรัฐสภา
ผู้จัดทำ	นางสาวนฤมล	แก้วสุก	นักวิเคราะห์งบประมาณปฏิบัติการ
กลั่นกรองโดย	คณะกรรมการอ่านและตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารวิชาการ สำนักงานประมาณของรัฐสภา		
พิมพ์ที่	สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร 1111 ถนนสามเสน แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300 โทรศัพท์ 0-2242-5900 ต่อ 5421		

คำนำ

รายงานวิชาการ เรื่อง “การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อดัชนีความยากจนหลายมิติ” เล่มนี้ ผู้ศึกษาได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎี นโยบาย และข้อมูลสถิติจากแหล่งต่าง ๆ แล้วนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางเศรษฐมิติ เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความยากจนหลายมิติ โดยใช้ข้อมูลในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 และ 2564 พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะ เพื่อให้สมาชิกวุฒิสภา และคณะกรรมการการวิสามัญฯ ใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี

การศึกษาครั้งนี้จะบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ได้หากขาดการสนับสนุน คำแนะนำ และกำลังใจที่ดีจากผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณของรัฐสภา เพื่อนข้าราชการในสำนักฯ และขอขอบคุณ ดร.ณรงค์ชัย รุติพันธ์พงศ์ นักวิเคราะห์งบประมาณชำนาญการพิเศษ ผู้ซึ่งให้คำแนะนำ และข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ ตลอดการจัดทำรายงานวิชาการฉบับนี้

ผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานวิชาการฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อสมาชิกวุฒิสภา คณะกรรมการการวิสามัญฯ เพื่อใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนในการพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี การพิจารณางบประมาณจังหวัดและกลุ่มจังหวัด รวมถึงการติดตาม กำกับ ตรวจสอบ การใช้จ่ายงบประมาณลงพื้นที่จังหวัด รวมทั้ง บุคคลในวงงานรัฐสภาและผู้ที่เกี่ยวข้อง

นฤมล แก้วสุก

กันยายน 2566

บทสรุปผู้บริหาร

รายงานวิชาการฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อดัชนีความยากจนหลายมิติในประเทศไทย โดยใช้ตัวชี้วัดดัชนีความยากจนหลายมิติ (Multidimensional Poverty Index) หรือ MPI รายจังหวัด ในปี พ.ศ. 2564 ในการวิเคราะห์ โดยผู้ศึกษาได้รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากพื้นที่ 76 จังหวัดของประเทศไทย (ไม่รวมกรุงเทพมหานคร) จากฐานข้อมูลของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฐานข้อมูลระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ (New GFMS) ของกรมบัญชีกลาง ฐานข้อมูลสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ฐานข้อมูลสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข และฐานข้อมูลจากรายงานรายได้และการกระจายรายได้ของครัวเรือนของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ทั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้วิธีการวิเคราะห์ด้วยสมการถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Squares) ด้วยโปรแกรม Eviews เพื่อประมาณค่าความสัมพันธ์ โดยมีตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย สัดส่วนงบประมาณมิติพื้นที่ ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค สัดส่วนจำนวนบุคลากรด้านสาธารณสุข คะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สัดส่วนครัวเรือนที่มีกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง สัดส่วนครัวเรือนที่ใช้น้ำประปา และสัดส่วนครัวเรือนที่มีหนี้ในระบบ

ผลการศึกษาจากรายงานฉบับนี้ พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลและมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับดัชนีความยากจนหลายมิติ (ยิ่งค่าดัชนีเข้าใกล้ 1 สะท้อนให้เห็นว่ามีความยากจนหลายมิติที่สูง) ได้แก่ สัดส่วนงบประมาณลงพื้นที่จังหวัด คะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สัดส่วนครัวเรือนที่เข้าถึงการใช้น้ำประปา และสัดส่วนครัวเรือนที่มีกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลและมีทิศทางเดียวกับดัชนีความยากจนหลายมิติ ได้แก่ สัดส่วนครัวเรือนที่มีหนี้ในระบบ ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค และสัดส่วนจำนวนบุคลากรด้านสาธารณสุข

จากผลการศึกษาผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

ควรทบทวนหลักเกณฑ์การจัดสรรงบประมาณให้ครอบคลุมทุกมิติ ทั้งนี้ ผลการศึกษาพบว่า งบประมาณช่วยลดความยากจนหลายมิติได้ ดังนั้น การจัดสรรงบประมาณลงพื้นที่จังหวัด (Function) รวมไปถึงการจัดสรรงบประมาณโดยตรงให้แก่จังหวัดและกลุ่มจังหวัด ควรนำหลักเกณฑ์เรื่องความยากจนหลายมิติมาประกอบการพิจารณา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดสรรงบประมาณของจังหวัดและกลุ่มจังหวัด ซึ่งพิจารณาแค่มิติทางการเงินเพียงอย่างเดียว

ยกระดับคุณภาพการศึกษา ภาครัฐควรมีนโยบายมุ่งเน้นในการยกระดับคุณภาพการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายควบคู่ไปด้วย ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาความรู้ ทักษะรายวิชาที่มีผลการศึกษาในระดับต่ำ เช่น ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ (ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET ระดับมัธยมศึกษาตอน

ปลาย เท่ากับ 23.44 21.61 28.08 ตามลำดับ) โดยเริ่มจากการกำหนดเป้าหมายในระดับโรงเรียน จนไปถึงระดับเขตการศึกษา ขณะเดียวกันก็ต้องยกระดับการพัฒนาทักษะครูผู้สอนควบคู่กันไปด้วย

ทบทวนการจัดสรรบุคลากรทางการแพทย์ หน่วยงานระดับนโยบายต้องทบทวนการกระจายตัวของบุคลากรด้านสาธารณสุขให้มีความเหมาะสม ทั้งถึงในทุกท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบทหรือพื้นที่ห่างไกล การออกแบบนโยบาย การจัดสรรกำลังพลควรคำนึงถึงผลประโยชน์เพื่อให้ตอบโจทย์ในระดับพื้นที่

แก้ปัญหาหนี้ในระบบ ภาครัฐควรยกระดับความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการประชาสัมพันธ์การเข้าถึงช่องทางเงินกู้พีโคไฟแนนซ์ จัดการสำรวจฐานข้อมูลของประชาชนผู้กู้เงินในระบบในพื้นที่ และสร้างความเชื่อมโยงระหว่างผู้กู้และผู้ให้กู้ กำหนดอัตราดอกเบี้ยและวงเงินตามความสามารถในการชำระหนี้ของผู้กู้ ประกอบกับ ภาครัฐควรมีมาตรการในการช่วยเหลือผู้ประกอบการ (ผู้ให้กู้) ส่งเสริมการปล่อยสินเชื่อให้กับ SMEs รวมทั้ง ควรมีโครงการค้ำประกันหนี้เสียให้กับผู้ประกอบการรายย่อย

ปฏิบัติการถือครองที่ดิน หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมและกระจายการถือครองที่ดินควรเร่งรัด และเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม ป้องกันการถือครองที่ดินของคนต่างชาติที่กระทำผิดกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เร่งรัดการสำรวจรังวัดและออกเอกสารสิทธิ์ที่ดินให้กับประชาชน

สารบัญ

คำนำ	ก
บทสรุปผู้บริหาร	ข
สารบัญ	ง
สารบัญภาพ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 : บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
1.3 ขอบเขตของการศึกษา	2
1.4 วิธีการศึกษา	2
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
1.6 นิยามศัพท์	2
บทที่ 2 : ทบทวนวรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	4
2.1 ภาพรวมสถานการณ์ความยากจนหลายมิติในประเทศไทย	4
2.2 ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ	5
2.3 แนวคิดการจัดทำดัชนีความยากจนหลายมิติ	6
2.4 ทฤษฎีการคำนวณดัชนีความยากจนหลายมิติ	11
2.5 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	12
บทที่ 3 : ระเบียบวิธีวิจัย	15
3.1 สมมติฐานที่ต้องการทดสอบ	15
3.2 แบบจำลองที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน	16
3.3 ตัวแปรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง	16
3.4 ข้อมูลที่ใช้สำหรับตัวแปรต่าง ๆ	17

3.4.1 ตัวแปรตาม	17
3.5 วิธีการวิเคราะห์แบบจำลอง.....	19
3.5.1 การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) การหาค่าสหสัมพันธ์ (Pearson correlation)	19
3.5.2 การประมาณการค่าสัมประสิทธิ์ด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอย (Regression Analysis)	19
3.5.3 การทดสอบสมมติฐานของแบบจำลอง (CLRM assumption).....	19
3.5.4 การทดสอบสมมติฐานตามข้อ 3.1.....	20
3.5.5 การวิเคราะห์ความอ่อนไหว.....	21
บทที่ 4 ผลการศึกษา	23
4.1 ผลการศึกษาตามแบบจำลองหลัก	23
4.2 ผลการวิเคราะห์ความอ่อนไหว (Sensitivity Analysis).....	26
บทที่ 5 สรุปผลและข้อเสนอแนะ.....	31
5.1 บทสรุป	31
5.2 อภิปรายผล	32
5.3 ข้อเสนอแนะ	34
บรรณานุกรม.....	37
ภาคผนวก	40

สารบัญภาพ

ภาพที่ 2.1 ดัชนีความยากจนหลายมิติจำแนกตามลักษณะพื้นที่ใน/นอก เขตเทศบาล.....	5
ภาพที่ 2.2 การจำแนกมิติและตัวชี้วัดดัชนีความยากจนหลายมิติแบบสากล (Global MPI).....	8
ภาพที่ 3.1 แสดงดัชนีความยากจนหลายมิติของประเทศไทย จำแนกตามจังหวัด ปี พ.ศ. 2564.....	19

สารบัญตาราง

ตารางที่ 2.1	ดัชนีความยากจนหลายมิติ (MPI) ปี 2560- 2564.....	5
ตารางที่ 2.2	ดัชนีความยากจนหลายมิติรายจังหวัด (MPI) ปี 2560 และ 2564.....	6
ตารางที่ 2.3	แสดงงานวิจัยการจำแนกดัชนีความยากจนหลายมิติในหลายประเทศ.....	9
ตารางที่ 2.4	แสดงหลักเกณฑ์การจัดทำดัชนีความยากจนหลายมิติในประเทศไทย.....	10
ตารางที่ 2.5	แสดงหลักเกณฑ์ความยากจนหลายมิติตามระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า...	11
ตารางที่ 4.1	แสดงผลการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงเส้น (Regression Analysis).....	24
ตารางที่ 4.2	แสดงผลการวิเคราะห์ความอ่อนไหวด้วยสมการถดถอยเชิงเส้น โดยเปลี่ยนตัวแปรสัดส่วน งบประมาณลงพื้นที่จังหวัด ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 เป็น 2564.....	28
ตารางที่ 4.3	แสดงผลการวิเคราะห์ความอ่อนไหวด้วยสมการถดถอยเชิงเส้น โดยตัดตัวแปรที่ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติออก.....	28
ตารางที่ 4.4	แสดงผลการวิเคราะห์ความอ่อนไหวด้วยสมการถดถอยเชิงเส้น โดยเพิ่มตัวแปรสัดส่วน งบประมาณลงพื้นที่จังหวัด ปีงบประมาณ 2564 ลงในแบบจำลองหลัก.....	29
ตารางที่ 4.5	แสดงผลการวิเคราะห์ความอ่อนไหวด้วยการตัดตัวแปรที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติออก (สัดส่วน ครัวเรือนที่มีกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง (Stable)).....	29
ตารางที่ 4.6	แสดงผลการวิเคราะห์ความอ่อนไหวด้วยการตัดตัวแปรที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติออก (สัดส่วนงบประมาณ Budget64).....	30
ตารางที่ 4.7	เปรียบเทียบผลการศึกษาตามแบบจำลองหลักและผลการศึกษาทางเลือกเพื่อวิเคราะห์ ความอ่อนไหว.....	30

บทที่ 1 : บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันภาครัฐได้พยายามลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ ความยากจน และความไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้นในสังคม เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ซึ่งเน้นการคุ้มครองทางสังคมและสิทธิขั้นพื้นฐานและหลักประกันทางเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ ผ่านดัชนีตัวชี้วัดหลายรูปแบบ เช่น ดัชนีความก้าวหน้า ดัชนีความเหลื่อมล้ำ (ค่าสัมประสิทธิ์จีนี่) ดัชนีความยากจน อย่างไรก็ตาม การวัดความยากจนแบบเดิมนั้นเป็นการวัดเฉพาะด้านตัวเงินเพียงอย่างเดียวซึ่งอาจไม่ครอบคลุมนิยามของความยากจนที่แท้จริง ดังนั้น สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จึงได้จัดทำดัชนีความยากจนหลายมิติขึ้นมา เพื่อใช้วัดความยากจนมิติอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ตัวเงิน เพื่อให้ครอบคลุมนิยามความยากจนให้มากขึ้น นอกจากนี้ ในการแก้ปัญหาความยากจนเชิงพื้นที่ มีการนำระบบการบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform : TPMAP) ซึ่งเป็นระบบที่นำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาความยากจนในระดับบุคคล ครัวเรือน ชุมชน ท้องถิ่น ท้องที่ และจังหวัด หรือแม้กระทั่งปัญหาความยากจน รายประเด็น โดยกำหนดเป็นมิติต่าง ๆ เพื่อหาคนจนกลุ่มเป้าหมาย อันจะนำไปสู่การจัดทำโครงการของจังหวัดและกลุ่มจังหวัดเพื่อแก้ปัญหาความยากจนให้ตรงกับสภาพปัญหาของแต่ละพื้นที่

จากข้อมูลรายงานความยากจนหลายมิติของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่า ความยากจนหลายมิติมีแนวโน้มลดลง จากเดิมในปี พ.ศ. 2562 อยู่ในระดับ 0.051 และในปี พ.ศ. 2564 ปรับตัวดีขึ้น ซึ่งอยู่ในระดับ 0.044 สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อความยากจนหลายมิติสูงสุด ได้แก่ มิติด้านความเป็นอยู่ ที่ร้อยละ 34.8 รองลงมาเป็นมิติด้านความมั่นคงทางการเงิน มิติการใช้ชีวิตในแบบที่ดีที่สุดสุขภาพ และมิติด้านการศึกษา ตามลำดับ

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบัน พบว่าการแก้ปัญหาความยากจนหลายมิติยังมีช่องว่างเชิงนโยบายทั้งในภาพรวมและในรายมิติ อาทิ การจัดสรรงบประมาณของภาครัฐให้เท่าเทียมและทั่วถึง การเข้าถึงการศึกษา คุณภาพที่เท่าเทียม การแก้ปัญหากลุ่มเปราะบางเพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ การแก้ปัญหาการเข้าถึงระบบสาธารณสุขในพื้นที่ห่างไกล การสร้างความมั่นคงในที่ทำกินและที่อยู่อาศัย และการแก้ปัญหาความมั่นคงทางการเงินเพื่อไม่ให้ครัวเรือนก่อหนี้นอกระบบ

จากความเป็นมาและปัญหาดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษา ปัจจัยรายมิติที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงดัชนีความยากจนหลายมิติ เพื่อนำไปสู่การกำหนดประเด็นการพัฒนาในระดับแผนงานและโครงการ การออกแบบมาตรการ แนวทางการช่วยเหลือเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาของครัวเรือน รวมถึงการจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับโครงการต่าง ๆ เพื่อให้มีความเหมาะสมในแต่ละท้องที่จังหวัด

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อดัชนีความยากจนหลายมิติ และนำไปสู่แนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนหลายมิติ

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

ขอบเขตด้านเวลา

การศึกษามีขอบเขตด้านเวลา ในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 โดยจัดเก็บข้อมูลตัวแปรตาม คือ ดัชนีความยากจนหลายมิติ ปี 2564 ตัวแปรอิสระในปี พ.ศ. 2564 และตัวแปรงบประมาณปีงบประมาณ พ.ศ. 2563

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้จะทำการศึกษาใน 76 จังหวัดของประเทศไทย ไม่รวมพื้นที่ในเขตกรุงเทพมหานคร

1.4 วิธีการศึกษา

การศึกษานี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการจัดทำแบบจำลองเศรษฐมิติ (Econometric Model) ที่ศึกษาผลของตัวแปรอิสระต่อดัชนีความยากจนหลายมิติ โดยใช้ข้อมูลภาคตัดขวางรายจังหวัด (Provincially Cross-sectional Data) ของประเทศไทย รวมทั้ง การวิเคราะห์ความอ่อนไหวของตัวแปรอิสระในแบบจำลอง (Sensitivity Analysis)

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1) เพื่อทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อดัชนีความยากจนหลายมิติ และนำไปสู่แนวทางการกำหนดนโยบาย ออกแบบ ส่งเสริมมาตรการต่าง ๆ รวมถึงใช้ในการประกอบการกำหนดแผนงาน และโครงการเพื่อให้สอดคล้องกับงบประมาณ

2) เพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนแก่สมาชิกรัฐสภาและคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณางบประมาณจังหวัดและกลุ่มจังหวัด รวมถึงการติดตาม กำกับ ตรวจสอบ การใช้จ่ายงบประมาณลงพื้นที่จังหวัด อย่างมีหลักทางวิชาการ อันจะช่วยลดปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำในมิติพื้นที่

1.6 นิยามศัพท์

1) กลุ่มควินไทล์ของครัวเรือนเรียงตามรายได้ประจำ หมายถึง การจำแนกครัวเรือนออกเป็น 5 กลุ่มเท่า ๆ กัน โดยเรียงครัวเรือนที่มีรายได้ประจำเฉลี่ยต่อคนต่อเดือนจากน้อยไปมาก โดยกลุ่มครัวเรือนร้อยละ 20 กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำที่สุด และกลุ่มครัวเรือนร้อยละ 20 กลุ่มที่ 5 เป็นกลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้มากที่สุด

2) ครัวเรือนกลุ่มควินไทล์รายได้ประจำกลุ่มที่ 1 หมายถึง กลุ่มครัวเรือนร้อยละ 20 ที่มีรายได้ต่ำที่สุด

3) งบจังหวัดและกลุ่มจังหวัด หมายถึง รายการงบประมาณรายจ่ายประจำปีทั้งจังหวัดและกลุ่มจังหวัด ยื่นคำขอจัดตั้งต่อสำนักงบประมาณเพื่อดำเนินการตามแผนปฏิบัติการประจำปีของจังหวัดและกลุ่มจังหวัด

4) งบประมาณลงพื้นที่จังหวัด หมายถึง งบประมาณรายจ่ายประจำปีที่จัดสรรให้กับพื้นที่จังหวัด โดยจำแนกเป็นงบประมาณของกระทรวง กรม หน่วยงาน งบจังหวัดและกลุ่มจังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีการดำเนินการในพื้นที่จังหวัดนั้น ๆ

บทที่ 2 : ทบทวนวรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1 ภาพรวมสถานการณ์ความยากจนหลายมิติในประเทศไทย

จากข้อมูลของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่า ความยากจนหลายมิติ มีแนวโน้มดีขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2564 มีคนจนหลายมิติจำนวน 8.10 ล้านคน หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 11.6 สูงกว่าความยากจนด้านตัวเงินที่มีสัดส่วนร้อยละ 6.32 โดยมีความชัดเจนเฉลี่ยของคนจนอยู่ที่ร้อยละ 37.6 และมีดัชนีความยากจนหลายมิติ (MPI) มีค่าเท่ากับ 0.044 โดยมีปัจจัยที่ส่งผลต่อความยากจนหลายมิติสูงสุด ได้แก่ มิติความเป็นอยู่ ที่ร้อยละ 34.8 ขณะที่มิติที่ส่งผลต่อความยากจนหลายมิติต่ำที่สุด ได้แก่ มิติการศึกษา ที่ร้อยละ 16.2 (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564)

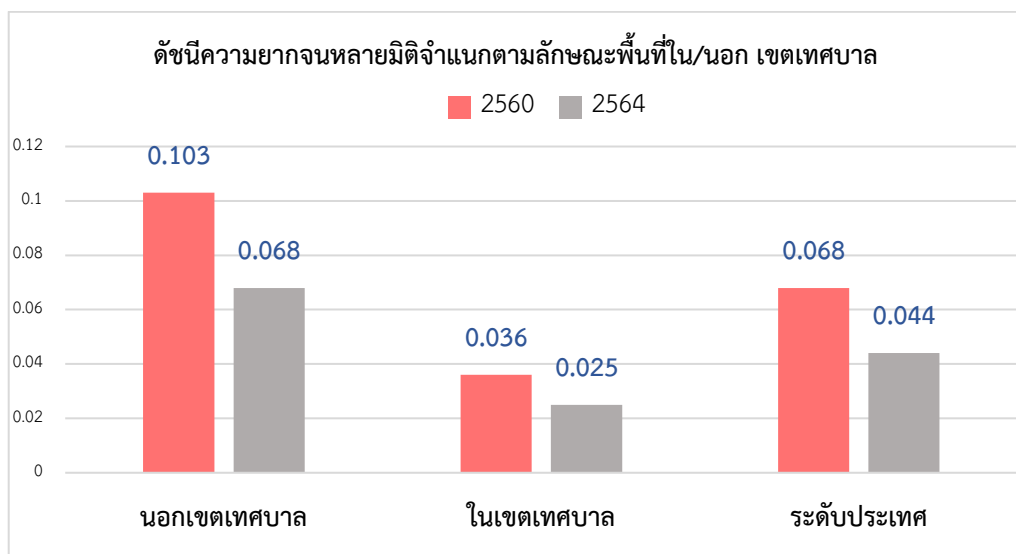
ในส่วนนี้จะเป็นการนำเสนอภาพรวมความยากจนหลายมิติในปี พ.ศ. 2560 จนถึงปัจจุบัน พบว่าดัชนีความยากจนหลายมิติมีแนวโน้มลดลง โดยในปี 2564 มีดัชนีความยากจนหลายมิติ อยู่ในระดับ 0.044 ซึ่งลดลงจากปี 2560 ซึ่งอยู่ในระดับ 0.068

ตารางที่ 2.1 ดัชนีความยากจนหลายมิติ (MPI) ปี 2560- 2564

	2560	2562	2564
ดัชนีความยากจนหลายมิติ (MPI)	0.068	0.051	0.044

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

เมื่อพิจารณาดัชนีความยากจนหลายมิติจำแนกตามพื้นที่ เขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาล พบว่า ในปี พ.ศ. 2564 ดัชนีความยากจนหลายมิติ ทั้งนอกเขตเทศบาล ในเขตเทศบาล และภาพรวมระดับประเทศ น้อยกว่าปี พ.ศ. 2562 โดยที่ดัชนีความยากจนหลายมิติดอกเขตเทศบาล ลดลงจากจากปี 2560 จากเดิม 0.103 เป็น 0.068 คิดเป็นร้อยละ 51.47 ส่วนในเขตเทศบาลดัชนีความยากจนหลายมิติลดลงจากปี 2560 จากเดิม 0.036 เป็น 0.025 ในปี 2564 คิดเป็นร้อยละ 30.56

ภาพที่ 2.1 ดัชนีความยากจนหลายมิติจำแนกตามลักษณะพื้นที่ใน/นอก เขตเทศบาล

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

เมื่อพิจารณาดัชนีความยากจนหลายมิติรายจังหวัดพบว่า 5 จังหวัดแรกที่มีดัชนีความยากจนหลายมิติ **สูงสุด** ในปี พ.ศ. 2560 ได้แก่ นครราชสีมา สุรินทร์ บุรีรัมย์ แม่ฮ่องสอน และปัตตานี ส่วนในปี พ.ศ. 2564 ได้แก่ นครราชสีมา นครราชสีมา ศรีสะเกษ อุทัยธานี และแม่ฮ่องสอน ตามลำดับ โดยที่จังหวัดนครราชสีมาและแม่ฮ่องสอน ยังคงอยู่ใน 5 ลำดับแรกที่มีดัชนีความยากจนหลายมิติสูงสุด ขณะที่ 5 จังหวัดแรกที่มีดัชนีความยากจนหลายมิติ **ต่ำสุด** ในปี พ.ศ. 2560 ได้แก่ ปทุมธานี สมุทรปราการ สมุทรสาคร กรุงเทพมหานคร และภูเก็ต ส่วนในปี พ.ศ. 2564 ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ชลบุรี นนทบุรี ระยอง และนครปฐม ตามลำดับ โดยที่กรุงเทพมหานครยังคงอยู่ใน 5 ลำดับแรกที่มีดัชนีความยากจนหลายมิติต่ำสุด

ตารางที่ 2.2 ดัชนีความยากจนหลายมิติรายจังหวัด (MPI) ปี 2560 และ 2564

ปี 2560		MPI	ปี 2564		MPI
5 อันดับ สูงสุด	นครราชสีมา	0.244	5 อันดับ สูงสุด	นครราชสีมา	0.1582
	สุรินทร์	0.195		นครราชสีมา	0.1370
	บุรีรัมย์	0.192		ศรีสะเกษ	0.1198
	แม่ฮ่องสอน	0.179		อุทัยธานี	0.1159
	ปัตตานี	0.145		แม่ฮ่องสอน	0.1065
5 อันดับ ต่ำสุด	ปทุมธานี	0.005	5 อันดับ ต่ำสุด	กรุงเทพมหานคร	0.0038
	สมุทรปราการ	0.011		ชลบุรี	0.0050
	สมุทรสาคร	0.011		นนทบุรี	0.0054
	กรุงเทพมหานคร	0.012		ระยอง	0.0066
	ภูเก็ต	0.014		นครปฐม	0.0103

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

2.2 ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ

ที่ผ่านมารัฐบาลได้พยายามแก้ไขปัญหาความยากจน ความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในสังคม โดยได้กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ซึ่งเป็นแผนในการพัฒนาประเทศ โดยจะกำหนดกรอบและแนวทางการพัฒนาให้หน่วยงานของรัฐทุกภาคส่วนต้องทำตาม เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ "ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" หรือตามคติพจน์ "มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน" ประกอบด้วย **ยุทธศาสตร์ชาติ** 6 ด้าน ซึ่งมียุทธศาสตร์ด้านที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำ คือ ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม โดยมีเป้าหมาย 3 ประการ คือ 1) สร้างความเป็นธรรม และลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ 2) กระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม เพิ่มโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นกำลังของการพัฒนาประเทศในทุกระดับ และ 3) เพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนา การพึ่งตนเองและจัดการตนเอง เพื่อสร้างสังคมคุณภาพ โดยมีประเด็นที่สำคัญเร่งด่วนภายใต้แผนย่อยของแผนแม่บท ได้แก่ การเพิ่มการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง

การพัฒนาที่อยู่อาศัยให้กับผู้สูงอายุ การจัดสรรที่ดินและการขยายโอกาสการเข้าถึงที่ดินทำกินแก่เกษตรกร การพัฒนาหลักเกณฑ์กับดูแลบริหารจัดการค่าบริการทางการแพทย์ การใช้เทคโนโลยีแทนกำลังคนเพื่อลดภาระงานและแก้ไขปัญหาการขาดแคลนบุคลากร นอกจากนี้ ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ในหมวดหมู่ที่ 9 ได้ระบุทิศทางการพัฒนาประเทศในประเด็นการลดความยากจนข้ามรุ่นและการได้รับความคุ้มครองทางสังคมที่เหมาะสมและเพียงพอ อีกทั้ง ยังสอดคล้องกับแผนปฏิรูปประเทศอย่างน้อย 3 ด้าน อาทิ ด้านสาธารณสุขที่มีเป้าประสงค์เพื่อให้ผู้ป่วย ผู้สูงอายุ ได้รับการบริการที่มีประสิทธิภาพ ทันสมัย ประชาชนจะต้องได้รับการสาธารณสุขอย่างมีประสิทธิภาพและทั่วถึง ด้านสังคม มีเป้าประสงค์เพื่อแก้ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำในสังคม การคุ้มครองกลุ่มเปราะบางในสังคม รวมไปถึงการสร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงทรัพยากรและแหล่งทุนของประชาชน เกษตรกรและคนยากจนที่ได้รับการจัดสรรที่ดินจากรัฐสามารถนำเอกสารสิทธิ์ในที่ดินไปใช้เป็นหลักประกันในการเข้าถึงแหล่งทุนเพื่อการประกอบอาชีพได้ และด้านการศึกษา ที่มีเป้าประสงค์เพื่อยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และยกระดับผู้เรียนทุกกลุ่มวัยให้ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล

2.3 แนวคิดการจัดทำดัชนีความยากจนหลายมิติ

ความยากจนกับความยากจนหลายมิตินั้นเป็นสิ่งที่เกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกัน การวัดความยากจนนั้นส่วนใหญ่จะวัดผ่านเส้นความยากจน ซึ่งจะใช้เกณฑ์ในการวัดที่เป็นตัวเงิน ส่วนความยากจนหลายมิตินั้นเป็นการวัดความขัดสนในลักษณะเดียวกันแต่เป็นการวัดความขัดสนในมิติอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ตัวเงิน ซึ่งในปัจจุบันได้มีการคิดค้นการวัดความยากจนที่ไม่ใช่ตัวเงินผ่านวิธีการวัดที่เรียกว่า “ดัชนีความยากจนหลายมิติ”

จากเว็บไซต์ Oxford Poverty and Human Development Initiative (OPHI) ได้แบ่งดัชนีความยากจนหลายมิติออกเป็น 2 ประเภท คือ ดัชนีความยากจนหลายมิติแบบสากล (Global Multidimensional Poverty Index) และดัชนีความยากจนหลายมิติแห่งชาติ (National Multidimensional Poverty Index) การจัดทำ Global Multidimensional Poverty Index นั้นคำนวณโดย OPHI ซึ่งทำการรวบรวมและสำรวจข้อมูลจากหลากหลายประเทศ ส่วน National Multidimensional Poverty Index จัดทำโดยประเทศนั้น ๆ ซึ่งส่วนใหญ่ใช้ข้อมูลจาก Demographic and Health Survey (DHS) หรือ Multiple Indicator Cluster Survey (MICS) สำหรับประเทศไทยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนเป็นข้อมูลหลักในการคำนวณ การเปรียบเทียบ National Multidimensional Poverty Index นั้นไม่สามารถกระทำได้เนื่องจากการใช้เกณฑ์ความยากจนและความขัดสนในแต่ละประเทศจะมีความแตกต่างกัน ซึ่งเป็นหลักการเดียวกับแนวคิดของเส้นความยากจน (Poverty Line)

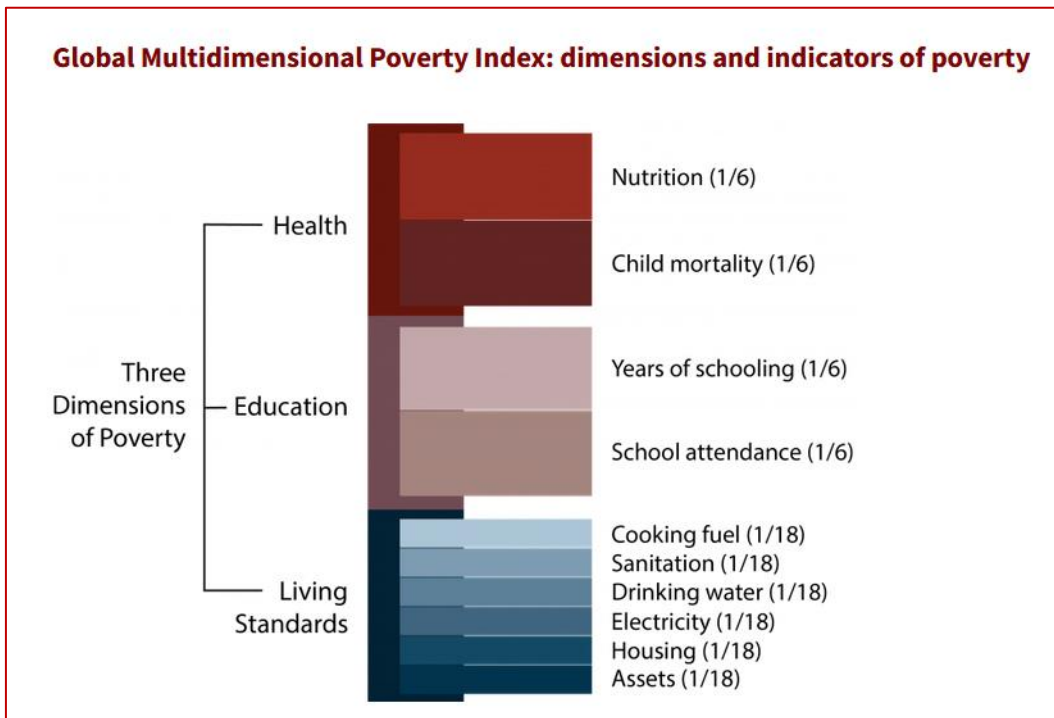
ที่ผ่านมาการศึกษาเรื่องความยากจนจะเน้นไปที่การพิจารณาตัวเงินเป็นหลัก ดัชนีความยากจนหลายมิติ Multidimensional Poverty Index (MPI) เป็นดัชนีที่คิดค้นขึ้นมาเพื่อใช้วัดระดับความยากจนของครัวเรือนที่ไม่ใช่ตัวเงิน เช่น การศึกษา สุขภาพ ความเป็นอยู่ เพื่อสะท้อนความยากจนให้ครอบคลุมในมิติกว้างมากขึ้นนอกเหนือจากมุมมองทางการเงิน รวมถึงเชื่อมโยงความยากจนในมุมมองที่ซับซ้อนมากขึ้น

(สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ [สศช.], 2562) โดยตัวเลขที่มากขึ้นสะท้อนให้เห็นถึงความยากจนหลายมิติในระดับสูงขึ้น

ดัชนีความยากจนหลายมิตินั้นได้ถูกพัฒนาขึ้น ในปี 2010 โดยความร่วมมือกันระหว่าง OPHI และ United Nations Development ใช้หลักการ Alkire-Foster (AF) ซึ่งเป็นวิธีที่มีความยืดหยุ่นค่อนข้างสูง ถูกพัฒนาโดย Sabina Alkire และ James Foster จาก OPHI โดยวัดความขาดสนจากครัวเรือนที่ขาดสนอยู่ขณะนั้น เช่น การไม่ได้รับการศึกษาหรือว่างงาน สุขภาพหรือมาตรฐานการครองชีพที่ย่ำแย่ จากสถานการณ์ความยากจนเหล่านี้นำไปสู่การกำหนดว่าครัวเรือนไหนจัดอยู่ในกลุ่มความยากจนหลายมิติ

Global MPI มีโครงสร้างซึ่งแบ่งออกเป็น 3 มิติ ที่มีน้ำหนักเท่ากัน ได้แก่ 1. มิติด้านสุขภาพ (Health) มี 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ โภชนาการและการตายของเด็ก 2. มิติด้านการศึกษา (Education) มี 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ ปีการศึกษาและการเข้าโรงเรียน และ 3. มิติด้านมาตรฐานการดำรงชีวิต (Living Standards) มี 6 ตัวชี้วัด ได้แก่ เชื้อเพลิงในการทำอาหาร สุขาภิบาล น้ำดื่ม ไฟฟ้า ที่อยู่อาศัย และทรัพย์สิน แสดงดังแผนภาพด้านล่าง (Alkire, Kanagaratnam, & Suppa, 2020)

ภาพที่ 2.2 การจำแนกมิติและตัวชี้วัดดัชนีความยากจนหลายมิติแบบสากล (Global MPI)

ที่มา : เว็บไซต์ OPHI

ยังมีงานวิจัยเชิงประจักษ์เกี่ยวกับการศึกษาตัวชี้วัดแนวโน้มความเหลื่อมล้ำ และความกินดีอยู่ดี ครัวเรือนในประเทศไทย (เฉลิมพงษ์ คงเจริญ, 2563) ซึ่งได้นำเสนอการจำแนกดัชนีความยากจนหลายมิติ ในมิติต่าง ๆ ในหลายประเทศ (National MPI) ที่ใช้วิธีการของ Alkire-Foster (AF) ไว้ดังนี้

ตารางที่ 2.3 แสดงงานวิจัยการจำแนกดัชนีความยากจนหลายมิติในหลายประเทศ

งานศึกษา	ประเทศ	มิติ
Batana (2008)	กลุ่มประเทศแอฟริกาใต้สะฮารา (Sub-Saharan African countries)	การศึกษา (Ed), สาธารณสุข (H), (L), Empowerment
Bellani (2013)	ประเทศแถบยุโรป (European countries)	เศรษฐกิจ (Ec), L
Alkire and Seth (2013)	ประเทศอินเดีย (India)	Ed, H, L
Alkire and Santos (2013/14)	ประเทศกำลังพัฒนา (Developing countries)	Ed, H, L
Alkire, Conconi and Seth (2014)	หลายประเทศ	Ed, H, L
Whelan, Nolan and Mitre (2014)	ประเทศแถบยุโรป (European countries)	Ec, H, L, Empowerment
Sial, Noreen and Awan (2015)	ประเทศปากีสถาน (Pakistan)	Ec, Ed, H, L,
Diaz and Iliopoulos (2016)	ประเทศปารากวัย (Paraguay)	Ed, H, L,
Shifa and Leibbrandt (2017)	ประเทศเคนยาและแซมเบีย (Kenya and Zambia)	Ed, H, L,
Ogotu and Qaim (2019)	ประเทศเคนยา (Kenya)	Ec, Ed, H, L,
Seth and Sabina Alkire (2014)	ประเทศอินเดียและเฮติ (India and Haiti)	Ed, H, L,
Alkire and Foster (2011)	ประเทศสหรัฐอเมริกา (US)	Ec, Ed, H,

ที่มา : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

หมายเหตุ : Ed : มิติการศึกษา, H : มิติสุขภาพ, L : มิติความเป็นอยู่, Ec : มิติเศรษฐกิจ, Empowerment : มิติการพบปะครอบครัว

นอกจากนี้ ในวิธีการของ Alkire-Foster ระบุว่าในการกำหนดน้ำหนักของตัวชี้วัดนั้นสามารถระบุได้ตามความเหมาะสมอาจจะใช้น้ำหนักเท่ากันหรือต่างกันในแต่ละมิติก็ได้ โดยคนที่เป็นคนจนจะต้องมีผลรวมของความขัดสนที่มากกว่าหรือเท่ากับระดับความขัดสนที่ประเทศนั้น ๆ กำหนดหรือที่เรียกว่า poverty cut off เช่น ร้อยละ 20 ร้อยละ 30 หรือร้อยละ 50 ในส่วนของประเทศไทยนั้น สศช. ได้กำหนดให้เกณฑ์ความขัดสนอยู่ที่ร้อยละ 26 หมายความว่า หากครัวเรือนใดมีความขัดสนรวมทุกมิติมากกว่าหรือเท่ากับ ร้อยละ 26 ถือว่าสมาชิกครัวเรือนนั้นเป็นคนยากจน (สศช., 2562)

ในปี 2018 เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ที่กำหนดขึ้นในการประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ และข้อเสนอของคณะกรรมการ Atkinson Commission on Monitoring Global Poverty ของธนาคารโลก ดังนั้น โครงการ OPHI จากมหาวิทยาลัย Oxford และสำนักงานรายงานการพัฒนาบุคลากร (UNDP) ของสหประชาชาติ (HDRO) จึงได้มีการปรับปรุงตัวชี้วัดของดัชนีความยากจนหลายมิติขึ้นใหม่อีกครั้ง (Alkire & Kanagaratnam, 2021)

สำหรับในประเทศไทยนั้นได้เริ่มมีการจัดทำดัชนีความยากจนหลายมิติแล้วเช่นกัน (National MPI) ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยได้จัดทำครั้งแรกในภาพรวมระดับประเทศเมื่อปี พ.ศ. 2562 โดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนเป็นข้อมูลหลักในการคำนวณ สำหรับดัชนีความยากจนหลายมิติในประเทศไทยนั้น แบ่งออกเป็น 4 มิติ ได้แก่ การศึกษา การใช้ชีวิตในแบบที่ดีต่อสุขภาพ ความเป็นอยู่ และความมั่นคงทางการเงิน แต่ละมิติจะประกอบด้วยตัวชี้วัดรวมทั้งสิ้น 12 ตัวชี้วัด โดยมีเกณฑ์ความขาดสนภายใต้ตัวชี้วัดทุกตัว ดังแสดงในตาราง (สศช., 2562)

ตารางที่ 2.4 แสดงหลักเกณฑ์การจัดทำดัชนีความยากจนหลายมิติในประเทศไทย

มิติ	ตัวชี้วัด	เกณฑ์ความขาดสน (ขาดสนถ้า...)	น้ำหนัก
1.การศึกษา	1.จำนวนปีที่ได้รับการศึกษา	มีสมาชิกในครัวเรือนอย่างน้อย 1 คน : (1) อายุ 15 - 29 ปี มีจำนวนปีที่ได้รับการศึกษาต่ำกว่าการศึกษาภาคบังคับ (6 หรือ 9 ปี)	1/12
	2.การเข้าเรียนล่าช้า	ครัวเรือนที่มีเด็กอายุ 6 - 17 ปี อย่างน้อย 1 คน ที่ไม่ได้เรียน หรือเรียนล่าช้ากว่าที่ควรเกิน 2 ปีขึ้นไป ยกเว้นว่าจบม. 3	1/12
	3.การอยู่รวมอาศัยกับพ่อแม่	ครัวเรือนที่มีเด็กอายุ 0 - 6 ปี อย่างน้อย 1 คน ที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อและ/หรือแม่ (ในกรณีที่พ่อและ/หรือแม่ยังมีชีวิตอยู่)	1/12
2.การใช้ชีวิตในแบบที่ดีต่อสุขภาพ	4.น้ำดื่ม	ครัวเรือนดื่มน้ำจาก (1) บ่อบาดาลภายในบ้าน หรือ (2) บ่อบาดาลภายนอกบ้าน หรือ (3) เมื่อน้ำ ล้ำธาร/ คลอง/ น้ำตก/ ภูเขา หรือ (4) น้ำฝน หรือ (5) แหล่งอื่น ๆ	1/12
	5.การดูแลตัวเอง	ครัวเรือนที่สมาชิกอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป อย่างน้อย 1 คน ไม่สามารถดูแลตนเองในชีวิตประจำวันได้ โดยไม่มีผู้ช่วยเหลือ และไม่สามารถเดินทางไปนอกเขตพื้นที่อยู่อาศัยได้ โดยไม่ต้องมีผู้ดูแล	1/12
	6.ความขาดสนด้านอาหาร	ครัวเรือนที่มีค่าใช้จ่ายด้านอาหาร ต่ำกว่าเส้นความยากจนด้านอาหาร ซึ่งคำนวณจาก ปริมาณสารอาหาร (แคลอรี) ขั้นต่ำที่คนแต่ละช่วงอายุ และเพศ มีความต้องการต่อวัน	1/12

มิติ	ตัวชี้วัด	เกณฑ์ความขัดสน (ขัดสนถ้า...)	น้ำหนัก
3.ความเป็นอยู่	7.การกำจัดขยะ	ครัวเรือนใช้วิธีกำจัดขยะโดย (1) การเผา หรือ (2) การฝังกลบ หรือ (3) การทิ้งลงแม่น้ำ ลำคลอง หรือ (4) การทิ้งตามที่วางที่สาธารณะ หรือ (5) อื่น ๆ	1/12
	8.การใช้อินเทอร์เน็ต	ครัวเรือนที่สมาชิกไม่มีการใช้อินเทอร์เน็ตเลย	1/12
	9.การถือครองสินทรัพย์	ไม่ได้เป็นเจ้าของสิ่งของชิ้นเล็กอย่างน้อย 4 ชิ้น และไม่มีของชิ้นใหญ่อย่างน้อย 1 ชิ้น	1/12
4.ความมั่นคงทางการเงิน	10.การออม	ครัวเรือนไม่มีสินทรัพย์ทางการเงินเพื่อเก็บออม	1/12
	11.ภาระทางการเงิน	ในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา ครัวเรือนมีปัญหาในการจ่ายค่าเช่าบ้าน ค่าน้ำ ค่าไฟ หรือค่าเล่าเรียน	1/12
	12.บำนาญ/บำนาญ	ครัวเรือนมีสมาชิกอย่างน้อย 1 คน ที่อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป และไม่มีเงินบำนาญ บำนาญ เบี้ยหวัด และเงินสงเคราะห์ต่าง ๆ	1/12

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ส่วนการนำดัชนีความยากจนหลายมิติมาใช้อย่างจริงจังนั้นเริ่มจากการมีโครงการ Thai People Map and Analytics Platform หรือ TPMAAP ซึ่งเป็นระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) และศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (เนคเทค-สวทช.) กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยได้นำหลักการของดัชนีความยากจนหลายมิติมาประยุกต์ใช้กับข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) จากกรมการพัฒนาชุมชนเพื่อหาคนจนหรือคนที่ขัดสนใน 5 มิติตามบริบทของประเทศไทย คือ “ด้านสุขภาพ ความเป็นอยู่ การศึกษา รายได้ และการเข้าถึงบริการภาครัฐ” โครงการนี้สามารถตอบโจทย์ที่เกี่ยวข้องกับความยากจน 3 ประการ ได้แก่ มีคนจนในพื้นที่ใด มีปัญหาด้านใด และสามารถแก้ปัญหาให้พ้นจากความยากจนได้อย่างไร

ตารางที่ 2.5 แสดงหลักเกณฑ์ความยากจนหลายมิติตามระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า

มิติ	เกณฑ์ความขัดสน
1.ด้านสุขภาพ	<ul style="list-style-type: none"> - เด็กแรกเกิดมีน้ำหนัก 2,500 กรัมขึ้นไป - ครัวเรือนกินอาหารถูกสุขลักษณะ ปลอดภัย และได้มาตรฐาน - ครัวเรือนมีการใช้ยาเพื่อบำบัด บรรเทาอาการเจ็บป่วยเบื้องต้นอย่างเหมาะสม - คนอายุ 6 ปีขึ้นไป ออกกำลังกายอย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 30 นาที
2. ความเป็นอยู่	<ul style="list-style-type: none"> - ครัวเรือนมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัย และบ้านมีสภาพคงทนถาวร - ครัวเรือนมีน้ำสะอาดสำหรับดื่มและบริโภคเพียงพอตลอดปี อย่างน้อยคนละ 5 ลิตรต่อวัน - ครัวเรือนมีน้ำใช้เพียงพอตลอดปี อย่างน้อยคนละ 45 ลิตรต่อวัน

มิติ	เกณฑ์ความขัดสน
	- ครีวเรือนมีการจัดการบ้านเรือนเป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด และถูกสุขลักษณะ
3.การศึกษา	- เด็กอายุ 3-5 ปี ได้รับการเลี้ยงดูเตรียมความพร้อมก่อนวัยเรียน - เด็กอายุ 6-14 ปี ได้รับการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี - เด็กจบชั้น ม.3 ได้เรียนต่อชั้น ม.4 หรือเทียบเท่า - คนอายุ 15-59 ปี อ่าน เขียนภาษาไทย และคิดเลขอย่างง่ายได้
4.รายได้	- คนอายุ 15-59 ปี มีอาชีพและรายได้ - คนอายุ 60 ปีขึ้นไป มีอาชีพและรายได้ - รายได้เฉลี่ยของคนในครัวเรือนต่อปี
5. การเข้าถึงบริการภาครัฐ	- ผู้สูงอายุ ได้รับการดูแลจากครอบครัว ชุมชน ภาครัฐ หรือภาคเอกชน - ผู้พิการ ได้รับการดูแลจากครอบครัว ชุมชน ภาครัฐ หรือภาคเอกชน

ที่มา : เว็บไซต์ TPMAPI

2.4 ทฤษฎีการคำนวณดัชนีความยากจนหลายมิติ

ดัชนีความยากจนหลายมิติที่สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติใช้ในการคำนวณนั้น ใช้หลักการของ Alkire-Foster มีหลักการคำนวณ คือ กำหนดให้ x_{ij} คือ ผลสัมฤทธิ์ของคนที่ $i = 1, \dots, n$ ในตัวชี้วัด $j = 1, \dots, d$ และ z_j คือ หลักเกณฑ์ความขัดสนของตัวชี้วัด j โดยคนหนึ่งจะมีความขัดสนในตัวชี้วัดหนึ่งเมื่อผลสัมฤทธิ์ของคณนั้นต่ำกว่าระดับหลักเกณฑ์ความขัดสนของตัวชี้วัด และโดยทั่วไปจะกำหนดให้ความขัดสนมีค่าเท่ากับ 1 $g_{ij}^0 = 1$ เมื่อ $x_{ij} < z_j$ และจะเท่ากับ 0 ในกรณีที่ไม่มี ความขัดสน $g_{ij}^0 = 0$ จากนั้นความขัดสนของคนแต่ละคนจะถูกถ่วงน้ำหนักด้วยน้ำหนักของแต่ละตัวชี้วัด w_j ซึ่งผลรวมของน้ำหนักทุกตัวชี้วัดจะต้องเท่ากับ 1 ($\sum_j w_j = 1$) และคะแนนของความขัดสนของแต่ละคนในทุกตัวชี้วัดจะถูกนำมารวมกันเพื่อนำไปใช้ในการพิจารณาว่า คนดังกล่าวอยู่ในสถานะที่มีความยากจนหลายมิติหรือไม่ $C_i = \sum_{j=1}^d w_j g_{ij}^0$ เมื่อกำหนดให้ C_i คือ คะแนนความขัดสนในทุกตัวชี้วัดของคน ที่ i) และจากนั้นจะใช้หลักเกณฑ์ความยากจน (Poverty cut-off) ในพิจารณาว่า คนใดมีความยากจนหลายมิติหรือไม่ โดยหากคนนั้นมีระดับ C_i สูงกว่าหลักเกณฑ์ความยากจน ($C_i \geq k$ เมื่อกำหนดให้ k คือ หลักเกณฑ์ความยากจนหลายมิติ)

ความยากจนหลายมิติแบ่งออกเป็น 2 ส่วนสำคัญ ได้แก่ 1) สัดส่วนคนจนหลายมิติต่อประชากรทั้งหมด (Poverty incidence) ซึ่งมีค่าเท่ากับ $H = \frac{q}{n}$ เมื่อกำหนดให้ q เท่ากับ จำนวนคนจนหลายมิติ และ n เท่ากับจำนวนประชากรทั้งหมด และ 2) ความรุนแรงของปัญหาความยากจน หรือค่าเฉลี่ยความขัดสนของคนจนหลายมิติ โดยสามารถคำนวณได้จาก $A = \sum_{i=1}^n \frac{c_i(k)}{q}$ ดังนั้น ดัชนีความยากจนหลายมิติ (MPI) สามารถคำนวณได้จาก

$$MPI = M_0 = H \times A = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^n w_j g_{ij}^0 (k)$$

2.5 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทย รัฐควรสร้างโอกาสการเข้าถึงการศึกษาและยกระดับคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เนื่องจากเป็นต้นทุนทางปัญญาในการพัฒนาทักษะ การสร้างอาชีพและรายได้เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต อันจะนำไปสู่การสร้างความเท่าเทียมและความเสมอภาคทางสังคม ลดความเหลื่อมล้ำ จากงานวิจัยเรื่องการพัฒนาดัชนีวัดความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางการศึกษาของประเทศไทย พบว่า โอกาสทางการศึกษาสำหรับนักเรียนที่ยากจนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตเมือง ส่วนคุณภาพทางการศึกษาที่วัดจากคะแนนการทดสอบ O-net พบว่ามีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 ทุกรายวิชา และมีดัชนีคุณภาพทางการศึกษาอยู่ในระดับ 0.36 (ดัชนีคุณภาพทางการศึกษาในช่วง 0-1) ซึ่งอยู่ในระดับต่ำกว่าที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าการที่เด็กขาดโอกาสทางการศึกษาและการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพจะนำไปสู่ความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา รวมถึง ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำด้านสังคมอื่น ๆ ที่จะตามมา (ณัฐภรณ์ หลาวทอง และคณะ, 2563) นอกจากนี้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้สะท้อนถึงปัญหาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาซึ่งพบว่าคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทยยังอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ โดยพิจารณาจากคะแนนโอเน็ต (O-net) ที่พบว่ามีค่าเฉลี่ยต่ำในทุกกลุ่มรายวิชา

แม้ว่าความยากจนและความเหลื่อมล้ำอาจมีความคล้ายคลึงกัน แต่ทั้งสองปัจจัยต่างมีความเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ความยากจนเป็นต้นเหตุและรากเหง้าของความเหลื่อมล้ำ ความยากจนทำให้บุคคลไม่สามารถเข้าถึงการให้บริการขั้นพื้นฐานจากภาครัฐ อาทิ การบริการทางการแพทย์ การรับบริการด้านสาธารณสุข ส่งผลให้บุคคลไม่สามารถหลุดพ้นจากวงจรความยากจน เกิดเป็นปัญหาส่งต่อความยากจนรุ่นต่อรุ่น นำไปสู่ปัญหาความเหลื่อมล้ำที่จะตามมา (โชคลาภ มั่นคง, 2564)

หากประชาชนยากจน ไม่สามารถเข้าสู่บริการขั้นพื้นฐานของภาครัฐ จะนำไปสู่ความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้ประชาชนเกิดความทุกข์ยากในการดำรงชีวิต อันเนื่องมาจากการขาดแคลนปัจจัยพื้นฐานและการสร้างรายได้ จำเป็นต้องหันไปกู้ยืมหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบเพื่อใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นสาเหตุของปัญหาหนี้ครัวเรือนในปัจจุบัน จากบทความของธนาคารไทยพาณิชย์ ระบุว่า ปัจจุบันสัดส่วนหนี้ครัวเรือนต่อ GDP ในประเทศไทยมีแนวโน้มว่าจะลดลง แต่ในความเป็นจริงกลับพบว่าเกิดจากภาวะเงินเฟ้อและการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจ ทำให้มูลค่าของ GDP เติบโตเร็วกว่าหนี้ครัวเรือน นอกจากนี้ จากผลกระทบของการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ทำให้แนวโน้มการกู้ยืมเพื่อใช้จ่ายในการทดแทนสภาพคล่องมีเพิ่มมากขึ้น จะเห็นได้ว่าปัญหาหนี้ครัวเรือนยังไม่ได้ดูน่าพอใจเท่าที่ควร เนื่องจากยังไม่ได้สะท้อนอีกมุมหนึ่งของหนี้ที่เกิดจากแหล่งเงินกู้นอกระบบซึ่งฝังลึกในสังคมไทยมาอย่างยาวนาน โดยจากผลสำรวจของ SCB EIC Consumer Survey 2566 ชี้ว่าเงินกู้จากแหล่งเงินกู้นอกระบบ ยังเป็นแหล่งสำคัญต่อการก่อหนี้ของผู้บริโภค โดยเฉพาะผู้มีรายได้น้อยไม่เกิน 30,000 บาทต่อเดือนที่พึ่งพาหนี้นอกระบบคิดเป็นสัดส่วนมากกว่าครึ่งหนึ่งของเงินกู้ทั้งหมด นอกจากนี้ จากบทความวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบและกระบวนการลดภาวะความยากจนของผู้เข้าไม่ถึงโอกาสใน

สังคมชนบทภาคเหนือตอนบน ซึ่งมีวัตถุประสงค์ข้อหนึ่งที่ศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะความยากจน ซึ่งเป็น การศึกษาทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยใช้ค่าสถิติร้อยละ ความถี่ และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) จากผลการศึกษาดังกล่าว พบว่า มีปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อภาวะความ ยากจน 3 ประการ ได้แก่ การสะสมทุน สิทธิทางโอกาสทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม และภาระทางการเงิน ซึ่งเป็นการกักขังหนี้ออกระบบไปใช้จ่ายผิดประเภท โดยไม่มีรายได้เสริมหรือรายได้พิเศษอื่นใดเพิ่มเติม (เพชร ชัยศร, 2556)

การศึกษาผลกระทบของการใช้จ่ายงบประมาณภาครัฐต่อความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ซึ่งมี วัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์การใช้จ่ายงบประมาณของรัฐบาลในการช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ โดยจากการศึกษา พบว่า งบประมาณรายจ่ายด้านการสาธารณสุข งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษา งบประมาณรายจ่ายที่จัดสรรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ความเป็นประชาธิปไตยของรัฐบาล และดัชนี ภาพลักษณ์คอร์รัปชัน ส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น ส่วนงบประมาณรายจ่ายด้านเคหะและ ชุมชน งบประมาณรายจ่ายด้านการสาธารณสุข งบประมาณรายจ่ายด้านการสังคมสงเคราะห์ และดัชนี ภาพลักษณ์คอร์รัปชัน ส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจลดลง โดยตัวแปรที่ส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำทาง เศรษฐกิจทั้งเพิ่มขึ้นและลดลงคือ งบประมาณรายจ่ายด้านการสาธารณสุขและดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (เบญจพล เรียบร้อย, 2561)

นอกจากนี้ ยังมีการศึกษาถึงการจัดสรรงบประมาณภาครัฐต่อความไม่เท่าเทียมและความยากจนราย จังหวัดในประเทศไทย ผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าบางส่วนของ การจัดสรรงบประมาณภาครัฐในแต่ละ กระทรวงสามารถช่วยบรรเทาความยากจนและความเหลื่อมล้ำได้ ซึ่งการศึกษาดังกล่าวใช้ข้อมูลจากการใช้จ่าย งบประมาณด้านสังคม เช่น ด้านการศึกษา ด้านสุขภาพ ด้านหลักประกันทางสังคม ผ่านระบบ GFMS โดยใช้ ข้อมูลจาก 9 กระทรวง และ 1 กองทุน ซึ่งผลการศึกษาพบว่า การจัดสรรงบประมาณต่อหัวด้านสุขภาพ และ งบประมาณต่อหัวด้านหลักประกันทางสังคม ส่งผลต่อสัดส่วนความยากจน ด้วยระดับความเชื่อมั่นทางสถิติที่ ระดับร้อยละ 95 (อารีพร อัครวิณพงศ์พันธ์, 2558)

ในปัจจุบันปัญหาของระบบสาธารณสุขในประเทศไทยที่ต้องมีการดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วนมีหลาย ประเด็น แต่หนึ่งในประเด็นที่ได้รับความสนใจอย่างมาก คือ ปัญหาจำนวนบุคลากรทางแพทย์ที่ไม่เพียงพอ และ การกระจายตัวของบุคลากรทางการแพทย์ที่ไม่มีความสอดคล้องกับความต้องการใช้บริการของประชาชนใน พื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้าถึงสิทธิทางสาธารณสุขที่เต็มไปด้วยข้อจำกัด อย่างไรก็ตาม จากบทความวิจัย ความร่วมมือในการผลิตแพทย์เพิ่มเพื่อพื้นที่ชนบทของไทย (วรสิทธิ์ เจริญศิลป์, ชัยกิจ อุดแน่น 2563) ในผล การศึกษาสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาสมองไหลและการกระจายตัวของบุคลากรทางการแพทย์ในชนบท ซึ่งพบว่ามีแพทย์ทำงานอยู่ในกรุงเทพฯ มากกว่าในชนบทเกินกว่าร้อยละ 50 ทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลน แพทย์ในพื้นที่ห่างไกล ส่งผลให้ประชาชนในชนบทได้รับบริการไม่ทั่วถึงในทุกพื้นที่ นอกจากนี้ บทความวิจัย เกี่ยวกับการเข้าถึงบริการทางสาธารณสุขที่สะท้อนถึงความเหลื่อมล้ำของกลุ่มเปราะบางทางสังคม (วรธา มงคล สืบสกุล, 2565) พบว่ากระทรวงสาธารณสุขมีความพยายามในการแก้ปัญหา และลดอุปสรรคการเข้าถึงการ

บริการด้านสาธารณสุขแต่ก็ยังพบปัญหาหลายประการ หนึ่งในนั้นคือปัญหาเชิงโครงสร้างของการบริหารงานสาธารณสุข ไม่ว่าจะเป็นการขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์ และการวางแผนกำลังคนด้านสาธารณสุข

โครงสร้างและการถือครองที่ดินเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจในเรื่องเศรษฐกิจที่ดินและเป็นพื้นฐานของแนวคิดการปฏิรูปที่ดิน ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาความต้องการใช้ที่ดินยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ขณะที่อุปทานของที่ดินมีอยู่อย่างจำกัด ส่งผลให้ราคาที่ดินสูงขึ้นกว่าดัชนีราคาผู้บริโภค และนำไปสู่สาเหตุของปัญหาการไม่มีที่ดินทำกินหรือไม่มีที่อยู่อาศัยที่เป็นของตนเอง (อภิวัฒน์ รัตนวราหะ 2558 ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์)

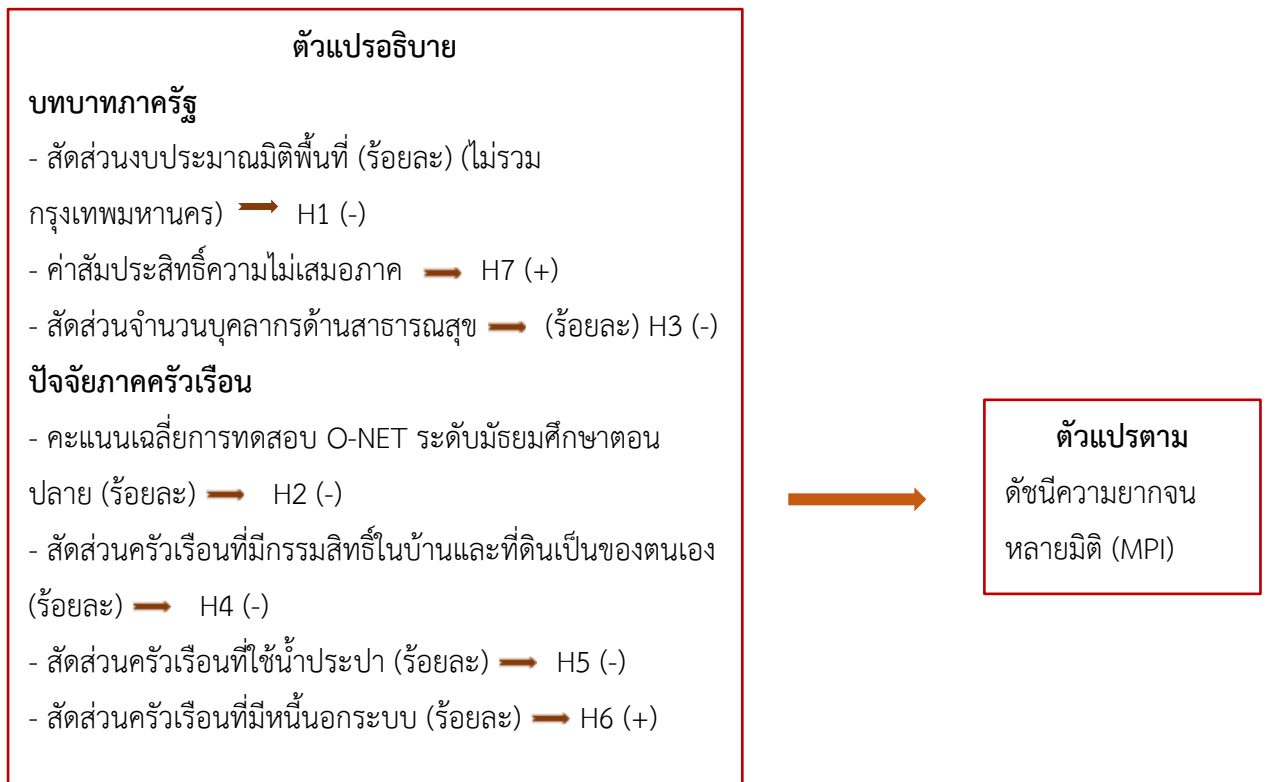
จากการศึกษาผลกระทบของลักษณะทางกายภาพของครัวเรือนและประชากรศาสตร์ต่อความยากจนของประเทศบังกลาเทศ ด้วยแบบจำลองโลจิสติกส์ (Logistic Regression Model) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความยากจนของครัวเรือนโดยใช้ข้อมูลเศรษฐกิจและครัวเรือน (SES) ในการวิเคราะห์ โดยมีชุดข้อมูลด้านประชากรศาสตร์เป็นตัวแปรอธิบาย พบว่าลักษณะของประชากรศาสตร์และลักษณะทางกายภาพของครัวเรือนสามารถอธิบายความยากจนได้ โดยพบว่าตัวแปรครัวเรือนที่ถือครองที่ดินที่เป็นของตนเอง ส่งผลต่อดัชนีความยากจนรายหัว ด้วยระดับความเชื่อมั่นทางสถิติที่ระดับร้อยละ 99 (Nusrat Farah, 2015)

นอกจากโครงสร้างทางด้านประชากรจะส่งผลต่อความยากจนแล้วระบบโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคก็เป็นสิ่งสำคัญที่กระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนเช่นเดียวกัน จะเห็นได้จากการศึกษาผลกระทบของการลดความยากจนต่อการเข้าถึงน้ำดื่มและการสุขาภิบาลในประเทศที่มีรายได้ต่ำและรายได้ปานกลาง อันเนื่องมาจากสถานการณ์การขาดแคลนน้ำดื่มขั้นพื้นฐานในประเทศที่มีรายได้ต่ำและรายได้ปานกลาง โดยประชาชนเหล่านี้ส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ในภูมิภาคเอเชียใต้ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และแอฟริกาใต้สะฮารา ซึ่งการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อคาดการณ์ความครอบคลุมในการเข้าถึงบริการน้ำดื่มและการสุขาภิบาล (Water Supply and Sanitation : WSS) รวมถึงการลดการขับถ่ายในที่โล่งภายในปี 2030 ผ่านข้อสันนิษฐานภายใต้แนวโน้มสถานการณ์ปัจจุบันและการเร่งลดปัญหาความยากจน โดยใช้ข้อมูลรายงานการสำรวจครัวเรือนการเข้าถึงบริการ WSS ขั้นพื้นฐาน ซึ่งคัดกลุ่มตัวอย่างมาจากข้อมูลการสำรวจสุขภาพประชาชน (Demographic Health Surveys : DHS) จาก 210 เชื้อชาติ และข้อมูลการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรี (Multiple Indicator Cluster Survey : MICS) จาก 51 ประเทศ โดยใช้วิธีการศึกษาด้วยวิธีการทางเศรษฐมิติโดยใช้แบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นด้วยวิธีแบบเบย์เซียน (Bayesian)

บทที่ 3 : ระเบียบวิธีวิจัย

จากการทบทวนทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในบทที่ 2 พบว่าความยากจนหลายมิติตามระบบการบริหารจัดการข้อมูลแบบชี้เป้า และความยากจนหลายมิติจากรายงานความยากจนหลายมิติของประเทศไทย 2564 มีความแตกต่างกันในเรื่องของการจำแนกมิติ และหลักเกณฑ์ตัวชี้วัดภายใต้มิติต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม ยังมีบางมิติที่มีความคล้ายคลึงกัน เช่น ด้านการศึกษา ด้านสุขภาพ และความเป็นอยู่ ดังนั้น การศึกษาในส่วนนี้ ผู้ศึกษาจึงได้เลือกเพียงตัวชี้วัดเดียว คือ ดัชนีความยากจนหลายมิติจากรายงานความยากจนหลายมิติของประเทศไทย 2564 ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยใช้การวิเคราะห์แบบจำลองเศรษฐมิติ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงความยากจนหลายมิติ โดยมีกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ ดังนี้

3.1 สมมติฐานที่ต้องการทดสอบ

H1 : การเพิ่มขึ้นของสัดส่วนการจัดสรรงบประมาณลงพื้นที่จังหวัด จะทำให้ MPI ลดลง เมื่อปัจจัยอื่น ๆ คงที่

H2 : การเพิ่มขึ้นของคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จะทำให้ MPI ลดลง เมื่อปัจจัยอื่น ๆ คงที่

H3 : การเพิ่มขึ้นของสัดส่วนจำนวนบุคลากรด้านสาธารณสุข จะทำให้ MPI ลดลง เมื่อปัจจัยอื่น ๆ คงที่

H4 : การเพิ่มขึ้นของสัดส่วนครัวเรือนที่มีกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง จะทำให้ MPI ลดลง เมื่อปัจจัยอื่น ๆ คงที่

H5 : การเพิ่มขึ้นของสัดส่วนครัวเรือนที่เข้าถึงการใช้น้ำประปา จะทำให้ MPI ลดลง เมื่อปัจจัยอื่น ๆ คงที่

H6 : การลดลงของสัดส่วนครัวเรือนที่มีหนี้ในระบบ จะทำให้ MPI ลดลง เมื่อปัจจัยอื่น ๆ คงที่

H7 : การลดลงของค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค จะทำให้ MPI ลดลง เมื่อปัจจัยอื่น ๆ คงที่

3.2 แบบจำลองที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

ผู้ศึกษาใช้แบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นแบบมีตัวแปรอธิบายหลายตัว (Multiple Linear Regression) ด้วยวิธีการกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Squares) โดยเลือกปัจจัยเพื่อเป็นตัวแทนในการแก้ปัญหามิติต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วย 1. มิติการศึกษา ใช้ตัวแปร “สัดส่วนคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET” 2. มิติการใช้ชีวิตในแบบที่ติดต่อสุขภาพ ใช้ตัวแปร “สัดส่วนจำนวนบุคลากรด้านสาธารณสุข” 3. มิติความเป็นอยู่ ใช้ตัวแปร “สัดส่วนครัวเรือนที่มีกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง” “สัดส่วนครัวเรือน (กลุ่มควินไทล์รายได้ประจำกลุ่มที่ 1) ที่เข้าถึงการใช้น้ำประปา” 4. มิติความมั่นคงทางการเงิน ใช้ตัวแปร “สัดส่วนครัวเรือนที่มีหนี้ในระบบ” โดยสามารถแสดงแบบจำลองได้ ดังนี้

$$Mpi_n = \alpha_0 + \beta_1 Budget63_n + \beta_2 Onet_n + \beta_3 Health_n + \beta_4 Stable_n + \beta_5 Water_n + \beta_6 Debt_n + \dots + \beta_7 gini64_n + \epsilon_n$$

3.3 ตัวแปรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) : คือ ดัชนีความยากจนหลายมิติ หรือ MPI เช่น จังหวัดนครราชสีมา มีดัชนีความยากจนหลายมิติเท่ากับ 0.158 ซึ่งสูงกว่าจังหวัดนราธิวาสที่มีดัชนีความยากจนหลายมิติเท่ากับ 0.137

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ประกอบด้วย :

Budget63 คือ สัดส่วนงบประมาณลงพื้นที่จังหวัด (ร้อยละ) (ไม่รวมกรุงเทพมหานคร)

Onet คือ คะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ร้อยละ)

Health คือ สัดส่วนจำนวนบุคลากรด้านสาธารณสุข (ร้อยละ)

Stable คือ สัดส่วนครัวเรือนที่มีกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง (ร้อยละ)

Water คือ สัดส่วนครัวเรือนที่เข้าถึงการใช้น้ำประปา (ร้อยละ)

Debt คือ สัดส่วนครัวเรือนที่มีหนี้ในระบบ (ร้อยละ)

Gini คือ ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค

ϵ คือ ค่าความคาดเคลื่อน

$\alpha_0, \beta_1 - \beta_7$ คือ ค่าสัมประสิทธิ์

n คือ จังหวัดต่าง ๆ ในประเทศไทย (ไม่รวมกรุงเทพมหานคร)

3.4 ข้อมูลที่ใช้สำหรับตัวแปรต่าง ๆ

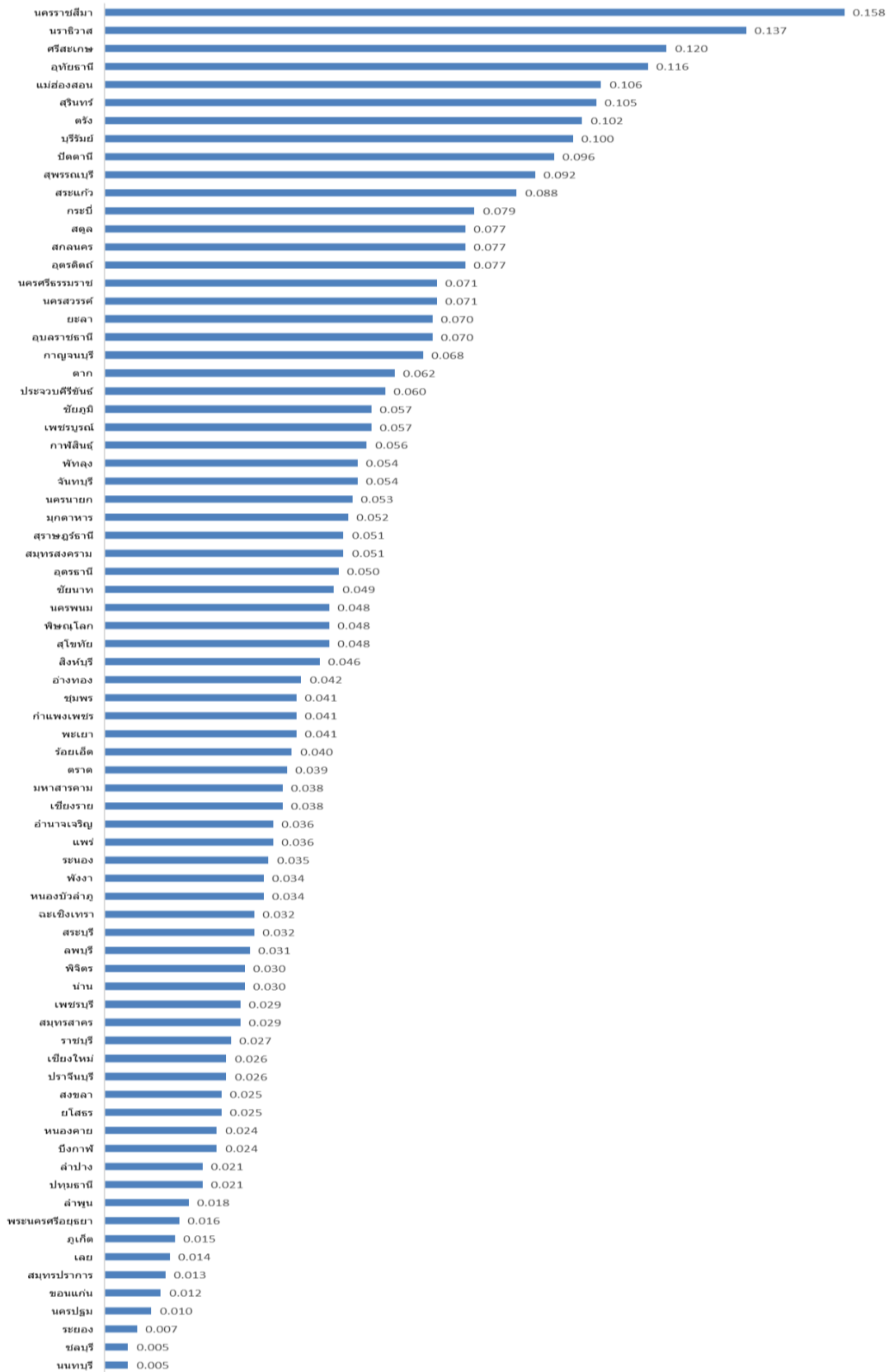
การวิจัยในส่วนนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อศึกษาถึงปัจจัยตัวชี้วัด ที่ส่งผลต่อดัชนีความยากจนหลายมิติ โดยข้อมูลที่ใช้สำหรับการวิจัย แบ่งออกเป็น

3.4.1 ตัวแปรตาม จะใช้ข้อมูลดัชนีความยากจนหลายมิติ (MPI) จาก 76 จังหวัดของประเทศไทย (ไม่รวมกทม.) ในปี 2564 ซึ่งเป็นข้อมูลภาคตัดขวาง (Cross-sectional data) จากฐานข้อมูลทุติยภูมิ รายงานความยากจนหลายมิติของประเทศไทย จัดทำโดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

จากแผนภูมิด้านล่างแสดงถึงดัชนีความยากจนหลายมิติของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2564 จำแนกตามจังหวัด โดยพบว่าจังหวัดที่มีความยากจนหลายมิติสูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ นครราชสีมา นครราชสีมา ศรีสะเกษ อุทัยธานี และแม่ฮ่องสอน ส่วนจังหวัดที่มีความยากจนหลายมิติต่ำสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ นนทบุรี ชลบุรี ระยอง นครปฐม และขอนแก่น

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อดัชนีความยากจนหลายมิติ

ภาพที่ 3.1 แสดงดัชนีความยากจนหลายมิติของประเทศไทย จำแนกตามจังหวัด ปี พ.ศ. 2564

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

3.4.2 ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย (1) สัดส่วนการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายลงพื้นที่จังหวัด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 จากฐานข้อมูลระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ (New GFMS) ของกรมบัญชีกลาง โดยตั้งข้อสันนิษฐานว่างบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ส่งผลกระทบในปี พ.ศ. 2564 (2) คะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จากฐานข้อมูลสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) (3) สัดส่วนครัวเรือนที่มีกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง จากฐานข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) กรมพัฒนาชุมชน (4) สัดส่วนจำนวนบุคลากรด้านสาธารณสุข จากฐานข้อมูลสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข (5) สัดส่วนครัวเรือนที่เข้าถึงการใช้น้ำประปา (6) สัดส่วนครัวเรือนที่มีห้องน้ำระบบ และ (7) ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค จากรายงานรายได้และการกระจายรายได้ของครัวเรือน พ.ศ. 2564 ระดับจังหวัด สำนักงานสถิติแห่งชาติ

3.5 วิธีการวิเคราะห์แบบจำลอง

3.5.1 การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) การหาค่าสหสัมพันธ์ (Pearson correlation)

1) การหาค่าเฉลี่ย (Mean) ผู้ศึกษาเลือกวิธีการหาค่าเฉลี่ยของดัชนีความยากจนหลายมิติในแต่ละภูมิภาค โดยเรียงลำดับจากภาคที่มีดัชนีความยากจนหลายมิติมากที่สุด (มีค่า MPI สูงสุด) ไปยังภาคที่มีดัชนีความยากจนหลายมิติน้อยที่สุด (มีค่า MPI ต่ำสุด)

2) การวิจัยเชิงสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation) การวิจัยเชิงความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ละคู่ จะใช้โปรแกรม Microsoft Excel เพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ละคู่ ทั้งนี้ การคำนวณขนาดความสัมพันธ์ จะให้ค่า Correlation (r) ที่อยู่ระหว่าง -1 ถึง 1

3.5.2 การประมาณการค่าสัมประสิทธิ์ด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอย (Regression Analysis)

การวิเคราะห์ข้อมูลของตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อตัวแปรตาม จะใช้แบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นแบบมีตัวแปรอธิบายหลายตัว (Multiple Linear Regression) ด้วยวิธีการกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Squares)

3.5.3 การทดสอบสมมติฐานของแบบจำลอง (CLRM assumption)

1) การทดสอบปัญหาความแปรปรวนของค่าคลาดเคลื่อนไม่คงที่ (Heteroskedasticity) เนื่องจากข้อมูลที่นำมาใช้ในการคำนวณเป็นข้อมูลภาคตัดขวาง (Cross-sectional Data) ซึ่งเก็บมาจากการสำรวจบุคคลและครัวเรือน ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาความแปรปรวนของค่าคลาดเคลื่อนไม่คงที่ได้ ในส่วนนี้ผู้ศึกษาจะใช้การทดสอบของไวท์ (White's test) เพื่อทดสอบปัญหาความแปรปรวนของค่าคลาดเคลื่อนไม่คงที่แบบไม่มีเงื่อนไข (Unconditional Heteroskedasticity) โดยใช้โปรแกรม EViews ในการคำนวณจากนั้นเปรียบเทียบค่า P-value (ในโปรแกรม EViews เรียกว่าค่า Prob. Chi-Square) ที่คำนวณได้ กับระดับนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 (ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99) หรือ 0.05 (ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95) หรือ 0.10 (ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90) หากไม่สามารถปฏิเสธสมมติฐานหลักได้ สามารถเชื่อได้ว่าค่าคลาดเคลื่อนมีความแปรปรวนคงที่ตามสมมติฐานหลัก H_0 : Homoskedasticity แต่หากสามารถปฏิเสธ

สมมติฐานหลักได้ สามารถสรุปได้ว่า เกิดค่าคลาดเคลื่อนที่มีความแปรปรวนไม่คงที่แบบไม่มีเงื่อนไข (Unconditional Heteroskedasticity) ตามสมมติฐานรอง H_1 : Heteroskedasticity

2) การทดสอบปัญหาอัตตสหสัมพันธ์ (Auto Correlation) เป็นการทดสอบว่าตัวแปรคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กันเองระหว่างช่วงเวลาหรือไม่ โดยปกติแล้วปัญหาอัตตสหสัมพันธ์จะไม่พบในข้อมูลภาคตัดขวางแต่เนื่องจากข้อมูลที่ถูกศึกษานำมาใช้เป็นข้อมูลเชิงภูมิศาสตร์ซึ่งเป็นข้อมูลรายจังหวัดอาจมีความเชื่อมโยงข้อมูลใกล้เคียงตามระยะห่างระหว่างกัน ซึ่งสหสัมพันธ์รูปแบบนี้เรียกว่า สหสัมพันธ์เชิงพื้นที่ (Spatial Correlation) โดยในส่วนนี้ผู้ศึกษาจะใช้การทดสอบแบบ Breusch-Godfrey (BG) โดยใช้โปรแกรม EViews ในการคำนวณ จากนั้นเปรียบเทียบค่า p-value (ในโปรแกรม EViews เรียกว่าค่า Prob. Chi-Square) ที่คำนวณได้ กับระดับนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 (ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99) หรือ 0.05 (ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95) หรือ 0.10 (ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90) หากไม่สามารถปฏิเสธสมมติฐานหลัก H_0 : No Spatial Correlation สามารถสรุปได้ว่าไม่เกิดปัญหา สหสัมพันธ์เชิงพื้นที่ แต่หากสามารถปฏิเสธสมมติฐานหลักได้ สามารถสรุปได้ว่าเกิดปัญหาสหสัมพันธ์เชิงพื้นที่ตามสมมติฐานรอง H_1 : Spatial Correlation

3) การทดสอบปัญหาความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงต่อกันของตัวแปรอิสระ (Multicollinearity) เป็นการทดสอบดูความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระว่ามีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงในระดับสูงหรือไม่ ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาใช้วิธีการดูค่า VIF ว่าเกิน 10 หรือไม่ หากเกิน 10 มีแนวโน้มที่จะทำให้เกิดปัญหา Multicollinearity นอกจากนี้ พิจารณาร่วมกับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ของตัวแปรอิสระโดยดูว่า $r > 0.8$ หรือไม่ ซึ่งอาจทำให้การประมาณการสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงกว่าปกติ และผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง รวมถึงผลการศึกษาอาจมีความอ่อนไหวต่อแบบจำลอง เช่น ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระเปลี่ยนแปลงไปมาก เมื่อมีการเพิ่มหรือลดจำนวนตัวแปร ทั้งนี้ ผู้ศึกษาอาจไม่ต้องปรับปรุงแบบจำลองในประเด็นใด ๆ หากผลการศึกษาเชิงประจักษ์แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรอิสระยังคงมีอิทธิพลกำหนดตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และรูปแบบความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

3.5.4 การทดสอบสมมติฐานตามข้อ 3.1

การทดสอบสมมติฐานขั้นแรกทำได้โดยการนำผลการประมาณการตามแบบจำลองที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย ค่าสัมประสิทธิ์ ค่าความแปรปรวน และ ค่า p-value มาทำการวิเคราะห์ โดยสามารถเปรียบเทียบค่า p-value ที่คำนวณได้ กับระดับนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 (ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99) หรือ 0.05 (ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95) หรือ 0.10 (ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90) และสามารถปฏิเสธสมมติฐานหลักได้ก็ต่อเมื่อค่า p-value ที่คำนวณได้มีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ตั้งไว้ โดยที่สมมติฐานที่กำหนด มีดังนี้

- การเพิ่มขึ้นของสัดส่วนการจัดสรรงบประมาณลงพื้นที่จังหวัด จะทำให้ MPI ลดลง เมื่อปัจจัยอื่น ๆ คงที่
สมมติฐานหลัก : $H_0 : \beta_1 = 0$
สมมติฐานรอง : $H_1 : \beta_1 < 0$ (one-tail test)
- การเพิ่มขึ้นของคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จะทำให้ MPI ลดลง เมื่อปัจจัยอื่น ๆ คงที่
สมมติฐานหลัก : $H_0 : \beta_2 = 0$
สมมติฐานรอง : $H_1 : \beta_2 < 0$ (one-tail test)
- การเพิ่มขึ้นของสัดส่วนจำนวนบุคลากรด้านสาธารณสุข จะทำให้ MPI ลดลง เมื่อปัจจัยอื่น ๆ คงที่
สมมติฐานหลัก : $H_0 : \beta_3 = 0$
สมมติฐานรอง : $H_1 : \beta_3 < 0$ (one-tail test)
- การเพิ่มขึ้นของสัดส่วนครัวเรือนที่มีกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง จะทำให้ MPI ลดลง เมื่อปัจจัยอื่น ๆ คงที่
สมมติฐานหลัก : $H_0 : \beta_4 = 0$
สมมติฐานรอง : $H_1 : \beta_4 < 0$ (one-tail test)
- การเพิ่มขึ้นของสัดส่วนครัวเรือนที่เข้าถึงการใช้น้ำประปา จะทำให้ MPI ลดลง เมื่อปัจจัยอื่น ๆ คงที่
สมมติฐานหลัก : $H_0 : \beta_5 = 0$
สมมติฐานรอง : $H_1 : \beta_5 < 0$ (one-tail test)
- การลดลงของสัดส่วนครัวเรือนที่มีหนี้ในระบบ จะทำให้ MPI ลดลง เมื่อปัจจัยอื่น ๆ คงที่
สมมติฐานหลัก : $H_0 : \beta_6 = 0$
สมมติฐานรอง : $H_1 : \beta_6 > 0$ (one-tail test)
- การลดลงของค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค จะทำให้ MPI ลดลง เมื่อปัจจัยอื่น ๆ คงที่
สมมติฐานหลัก : $H_0 : \beta_7 = 0$
สมมติฐานรอง : $H_1 : \beta_7 > 0$ (one-tail test)

3.5.5 การวิเคราะห์ความอ่อนไหว

เป็นการนำผลการศึกษาจากแบบจำลองเศรษฐมิติอื่นมาเปรียบเทียบกับแบบจำลองหลัก (ตามที่ระบุไว้ในหัวข้อ 3.2) ซึ่งมีตัวแปรตาม ประกอบด้วย

- 1) สัดส่วนครัวเรือนที่มีหนี้ในระบบ
- 2) สัดส่วนจำนวนบุคลากรด้านสาธารณสุข
- 3) ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค
- 4) สัดส่วนงบประมาณลงพื้นที่จังหวัด (Budget64)
- 5) คะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

- 6) สัดส่วนครัวเรือนที่เข้าถึงการใช้น้ำประปา และ
- 7) สัดส่วนครัวเรือนที่มีกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง
- และแบบจำลองที่ 2 ที่มีตัวแปรตาม ประกอบด้วย
- 1) สัดส่วนครัวเรือนที่มีหนี้ในระบบ
 - 2) สัดส่วนจำนวนบุคลากรด้านสาธารณสุข
 - 3) ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค
 - 4) สัดส่วนงบประมาณลงพื้นที่จังหวัด (Budget63)
 - 5) สัดส่วนงบประมาณลงพื้นที่จังหวัด (Budget64)
 - 6) คะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
 - 7) สัดส่วนครัวเรือนที่เข้าถึงการใช้น้ำประปา และ
 - 8) สัดส่วนครัวเรือนที่มีกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง
- โดยผู้ศึกษาจะทำการตัดตัวแปรที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติออก และตรวจสอบปัญหา Heteroskedasticity Spatial Correlation และ Multicollinearity ตามลำดับ

บทที่ 4 ผลการศึกษา

4.1 ผลการศึกษาตามแบบจำลองหลัก

เป็นส่วนของการแสดงผลการศึกษาซึ่งผู้ศึกษาได้ใช้โปรแกรมทางสถิติสำเร็จรูป EViews ในการวิเคราะห์ ผลการศึกษาประกอบด้วย 1. ผลการทดสอบสมการถดถอยเชิงเส้น (Regression Analysis) 2. ผลการทดสอบสมมติฐาน CLRM 3) ผลการวิเคราะห์ความอ่อนไหว (Sensitivity Analysis)

ในส่วนแรก จะเป็นผลการทดสอบแบบจำลอง ด้วยวิธีการถดถอยกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Squares : OLS) พบว่า 1) สัดส่วนครัวเรือนที่มีหนี้ในระบบ (Debt) 2) สัดส่วนจำนวนบุคลากรด้านสาธารณสุข (Health) และ 3) ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini) ส่งผลกระทบต่อทิศทางเดียวกับดัชนีความยากจนหลายมิติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ 1) สัดส่วนงบประมาณลงพื้นที่จังหวัด (Budget63) 2) คะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 3) สัดส่วนครัวเรือนที่เข้าถึงการใช้น้ำประปา และ 4) สัดส่วนครัวเรือนที่มีกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง ส่งผลกระทบต่อทิศทางตรงข้ามกับดัชนีความยากจนหลายมิติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยแบบจำลองนี้มีค่า R² เท่ากับ 0.5251 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวแปรอิสระที่ใช้ประมาณค่าในแบบจำลองนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตามได้ร้อยละ 52.51 ดังแสดงในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 แสดงผลการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงเส้น (Regression Analysis)

ตัวแปร	Coefficient	P-value
C	0.2041	0.0000
Budget63	-0.0153	0.0007***
Onet	-0.0037	0.0003***
Health	0.0267	0.0073***
Stable	-0.0006	0.0704*
Water	-0.0006	0.0034***
Debt	0.0013	0.0029***
Gini	0.1835	0.0028***
R-squared = 0.5251, Adjusted R-squared =0.4762		

หมายเหตุ : * p-value < 0.10 ,** p-value < 0.05, *** p-value < 0.01, ไม่มีดาว- ไม่มีนัยสำคัญ

ส่วนที่สอง จะเป็นผลการทดสอบปัญหา Heteroskedasticity เนื่องจากข้อมูลที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์เป็นข้อมูลภาคตัดขวาง (Cross-sectional data) ซึ่งมีแนวโน้มสูงที่จะทำให้เกิดปัญหา Heteroskedasticity ได้ โดยในภาคผนวกที่ 2 แสดงผลการทดสอบปัญหา Heteroskedasticity ด้วยวิธีการ White' s test จากผลการทดสอบพบว่า ค่า Prob. Chi-Square มีค่าเท่ากับ 0.5455 สรุปได้ว่าผลการทดสอบไม่ปฏิเสธสมมติฐานหลัก H₀: Homoskedasticity แสดงว่าแบบจำลอง ไม่เกิดปัญหา Heteroskedasticity

ส่วนที่สาม ผลการทดสอบปัญหา Auto Correlation โดยในภาคผนวกที่ 3 แสดงผลการทดสอบปัญหา Auto Correlation ด้วยวิธี Breusch-Godfrey จากผลการทดสอบพบว่า ค่า Prob. Chi-Square มีค่าเท่ากับ 0.1808 สรุปได้ว่าผลการทดสอบไม่ปฏิเสธสมมติฐานหลัก H_0 : No Spatial Correlation แสดงว่าแบบจำลอง ไม่เกิดปัญหา Spatial Correlation (Auto Correlation)

ส่วนที่สี่ เป็นผลการทดสอบปัญหา Multicollinearity ซึ่งเป็นการทดสอบปัญหาความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงระหว่างตัวแปรอิสระ ซึ่งประกอบด้วย 1) สัดส่วนงบประมาณลงพื้นที่จังหวัด 2) คะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 3) สัดส่วนครัวเรือนที่เข้าถึงการใช้น้ำประปา 4) สัดส่วนจำนวนบุคลากรด้านสาธารณสุข 5) สัดส่วนครัวเรือนที่มีกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง 6) สัดส่วนครัวเรือนที่มีหนี้ในระบบ และ 7) ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค พบว่า เกิดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ สัดส่วนงบประมาณลงพื้นที่จังหวัดและสัดส่วนจำนวนบุคลากรด้านสาธารณสุข โดยพบค่าสหสัมพันธ์อยู่ที่ระดับ 0.87 (ดังแสดงในภาคผนวกที่ 4) แต่ผลกระทบไม่สูงมาก เพราะตัวแปรอิสระทั้งหมดยังมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีเครื่องหมายที่ถูกต้อง

สัดส่วนงบประมาณลงพื้นที่จังหวัด (Budget63)

ผลการศึกษาตามแบบจำลอง พบว่า สัดส่วนงบประมาณลงพื้นที่จังหวัด (Budget63) มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางตรงกันข้ามกับดัชนีความยากจนหลายมิติ ซึ่งสอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยหากสัดส่วนงบประมาณลงพื้นที่จังหวัดเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 โดยปัจจัยอื่น ๆ คงที่ จะทำให้ดัชนีความยากจนหลายมิติลดลง 0.0153 ด้วยความเชื่อมั่นทางสถิติที่ระดับร้อยละ 99 สามารถอธิบายได้ว่า สัดส่วนงบประมาณลงพื้นที่จังหวัด มีอิทธิพลต่อดัชนีความยากจนหลายมิติ โดยหากสัดส่วนงบประมาณลงพื้นที่จังหวัดเพิ่มขึ้น จะส่งผลทำให้ดัชนีความยากจนหลายมิติลดลง ในทางกลับกันหากสัดส่วนงบประมาณลงพื้นที่จังหวัดลดลง จะส่งผลทำให้ดัชนีความยากจนหลายมิติเพิ่มขึ้นด้วย

สัดส่วนครัวเรือนที่มีหนี้ในระบบ (Debt)

ผลการศึกษาตามแบบจำลอง พบว่า สัดส่วนครัวเรือนที่มีหนี้ในระบบ (Debt) มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกับดัชนีความยากจนหลายมิติ ซึ่งสอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยหากสัดส่วนครัวเรือนที่มีหนี้ในระบบเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 โดยปัจจัยอื่น ๆ คงที่ จะทำให้ดัชนีความยากจนหลายมิติเพิ่มขึ้น 0.0013 ด้วยความเชื่อมั่นทางสถิติที่ระดับร้อยละ 99 สามารถอธิบายได้ว่า สัดส่วนครัวเรือนที่มีหนี้ในระบบ มีอิทธิพลต่อดัชนีความยากจนหลายมิติ นอกจากนี้ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) ของสองตัวแปรนั้นมีทิศทางเดียวกัน ซึ่งเท่ากับ 0.1507 โดยหากสัดส่วนครัวเรือนที่มีหนี้ในระบบเพิ่มสูงขึ้น ก็จะส่งผลต่อดัชนีความยากจนหลายมิติให้สูงขึ้นด้วย ในทางกลับกันหากสัดส่วนครัวเรือนที่มีหนี้ในระบบลดลง ก็จะทำให้ดัชนีความยากจนหลายมิติลดลงตามไปด้วย

คะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (Onet)

ผลการศึกษาตามแบบจำลอง พบว่า คะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (Onet) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับดัชนีความยากจนหลายมิติ ซึ่งสอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยหากคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 โดยปัจจัยอื่น ๆ คงที่ จะทำให้ดัชนีความยากจนหลายมิติลดลง 0.0037 ด้วยความเชื่อมั่นทางสถิติที่ระดับร้อยละ 99 สามารถอธิบายได้ว่า คะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีอิทธิพลต่อดัชนีความยากจนหลายมิติ นอกจากนี้ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) ของสองตัวแปรนั้นมีทิศทางตรงกันข้ามกัน ซึ่งเท่ากับ -0.4342 การที่คะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเพิ่มขึ้น จะทำให้ดัชนีความยากจนหลายมิติลดลง ในทางกลับกันหากคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายลดลง จะทำให้ดัชนีความยากจนหลายมิติเพิ่มขึ้นด้วย

สัดส่วนครัวเรือนที่เข้าถึงการใช้น้ำประปา (Water)

ผลการศึกษาตามแบบจำลอง พบว่า สัดส่วนครัวเรือนที่เข้าถึงการใช้น้ำประปา (Water) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับดัชนีความยากจนหลายมิติ ซึ่งสอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยหากสัดส่วนครัวเรือนที่ใช้น้ำประปาเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 โดยปัจจัยอื่น ๆ คงที่ จะทำให้ดัชนีความยากจนหลายมิติลดลง 0.0006 ด้วยความเชื่อมั่นทางสถิติที่ระดับร้อยละ 99 สามารถอธิบายได้ว่า สัดส่วนครัวเรือนที่เข้าถึงการใช้น้ำประปา มีอิทธิพลต่อดัชนีความยากจนหลายมิติ นอกจากนี้ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) ของสองตัวแปรนั้นมีทิศทางตรงกันข้ามกัน ซึ่งเท่ากับ -0.2045 การที่สัดส่วนครัวเรือนที่เข้าถึงการใช้น้ำประปาเพิ่มขึ้น จะทำให้ดัชนีความยากจนหลายมิติลดลง ในทางกลับกันหากสัดส่วนครัวเรือนที่เข้าถึงการใช้น้ำประปาลดลง จะทำให้ดัชนีความยากจนหลายมิติเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient)

ผลการศึกษาตามแบบจำลอง พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกับดัชนีความยากจนหลายมิติ ซึ่งสอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยหากค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคเพิ่มขึ้น 1 หน่วย โดยปัจจัยอื่น ๆ คงที่ จะทำให้ดัชนีความยากจนหลายมิติเพิ่มขึ้น 0.1835 ด้วยความเชื่อมั่นทางสถิติที่ระดับร้อยละ 99 สามารถอธิบายได้ว่า ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค มีอิทธิพลต่อดัชนีความยากจนหลายมิติ นอกจากนี้ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) ของสองตัวแปรนั้นมีทิศทางเดียวกัน ซึ่งเท่ากับ 0.2927 หากค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคเพิ่มขึ้น จะทำให้ดัชนีความยากจนหลายมิติเพิ่มขึ้นตาม ในทางกลับกันหากค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคลดลง จะทำให้ดัชนีความยากจนหลายมิติลดลงตามไปด้วย

สัดส่วนจำนวนบุคลากรบุคลากรด้านสาธารณสุข

ผลการศึกษาตามแบบจำลอง พบว่า สัดส่วนจำนวนบุคลากรด้านสาธารณสุข (Health) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับดัชนีความยากจนหลายมิติ ซึ่ง**ไม่สอดคล้อง**ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยหากสัดส่วนบุคลากรทางการแพทย์เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 โดยปัจจัยอื่น ๆ คงที่ จะทำให้ดัชนีความยากจนหลายมิติเพิ่มขึ้น 0.0267 ด้วยความเชื่อมั่นทางสถิติที่ระดับร้อยละ 99 สามารถอธิบายได้ว่า สัดส่วนจำนวนบุคลากรด้านสาธารณสุข มีอิทธิพลต่อดัชนีความยากจนหลายมิติ นอกจากนี้ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) ของสองตัวแปรนั้นมีทิศทางเดียวกัน ซึ่งเท่ากับ 0.2458 โดยหากสัดส่วนจำนวนบุคลากรด้านสาธารณสุขเพิ่มขึ้นส่งผลให้ดัชนีความยากจนหลายมิติเพิ่มขึ้น ในทางกลับกัน หากสัดส่วนจำนวนบุคลากรด้านสาธารณสุขลดลงส่งผลให้ดัชนีความยากจนหลายมิติลดลงตามไปด้วย

สัดส่วนครัวเรือนที่มีกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง (Stable)

ผลการศึกษาตามแบบจำลอง พบว่า สัดส่วนครัวเรือนที่มีกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง (Stable) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับดัชนีความยากจนหลายมิติ ซึ่ง**สอดคล้อง**ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยหากสัดส่วนครัวเรือนที่มีกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินเป็นของตนเองเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 โดยปัจจัยอื่น ๆ คงที่ จะทำให้ดัชนีความยากจนหลายมิติลดลง 0.0006 ด้วยความเชื่อมั่นทางสถิติที่ระดับร้อยละ 90 สามารถอธิบายได้ว่า สัดส่วนครัวเรือนที่มีกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง มีอิทธิพลต่อดัชนีความยากจนหลายมิติ นอกจากนี้ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) ของสองตัวแปรนั้นมีทิศทางตรงกันข้ามกัน ซึ่งเท่ากับ -0.1148 หากสัดส่วนครัวเรือนที่มีกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินเป็นของตนเองเพิ่มขึ้นส่งผลให้ดัชนีความยากจนหลายมิติลดลง ในทางกลับกัน หากสัดส่วนครัวเรือนที่มีกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินเป็นของตนเองลดลงส่งผลให้ดัชนีความยากจนหลายมิติเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

4.2 ผลการวิเคราะห์ความอ่อนไหว (Sensitivity Analysis)

ในส่วนแรกจะเป็นผลการศึกษาตามแบบจำลอง ที่ระบุไว้ในข้อ 3.2 ซึ่งเป็นผลการศึกษาหลักในรายงานวิชาการฉบับนี้ ทั้งนี้ เนื้อหาในส่วนนี้จะเป็นการวิเคราะห์ความอ่อนไหวของผลการศึกษา โดยผู้ศึกษาจะใช้วิธีเปรียบเทียบกับแบบจำลองอื่นโดยการปรับเปลี่ยนตัวแปร แบบจำลองแรก ปรับเปลี่ยนตัวแปรงบประมาณจากเดิม สัดส่วนงบประมาณลงพื้นที่จังหวัด (Budget63) เป็นสัดส่วนงบประมาณลงพื้นที่จังหวัด (Budget64) ทั้งนี้ ผลการประมาณการสมการถดถอยดังกล่าวปรากฏตามตารางที่ 4.2 โดยผู้ศึกษาได้ทำการตรวจสอบปัญหา Heteroskedasticity Serial Correlation และ Multicollinearity พบว่าไม่เกิดปัญหาทั้ง 3 ประการ ดังภาคผนวกที่ 5 6 7 และ 4 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.2 แสดงผลการวิเคราะห์ความอ่อนไหวด้วยสมการถดถอยเชิงเส้น โดยเปลี่ยนตัวแปร สัดส่วนงบประมาณลงพื้นที่จังหวัด ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 เป็น 2564

ตัวแปร	Coefficient	P-value
C	0.2028	0.0011
Budget64	-0.0073	0.0227**
Onet	-0.0038	0.0002***
Health	0.0115	0.0054***
Stable	-0.0006	0.2040
Water	-0.0005	0.0071***
Debt	0.0014	0.0108**
Gini	0.2212	0.0003***
R-squared = 0.5159, Adjusted R-squared = 0.4660		

หมายเหตุ : * p-value < 0.10 , ** p-value < 0.05, *** p-value < 0.01, ไม่มีดาว- ไม่มีนัยสำคัญ

หลังจากเปลี่ยนตัวแปรสัดส่วนงบประมาณแล้วผลการประมาณการตามแบบจำลองพบว่า สัดส่วนครัวเรือนที่มีกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง (Stable) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงได้ตัดตัวแปรดังกล่าวออกอีกครั้ง โดยผลการประมาณการสมการถดถอยดังกล่าวปรากฏตามตารางที่ 4.3 และได้ทำการตรวจสอบปัญหา Heteroskedasticity Serial Correlation และ Multicollinearity พบว่าไม่เกิดปัญหาทั้ง 3 ประการ ดังภาคผนวกที่ 8 9 และ 4 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 แสดงผลการวิเคราะห์ความอ่อนไหวด้วยสมการถดถอยเชิงเส้น โดยตัดตัวแปรที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติออก

ตัวแปร	Coefficient	P-value
C	0.1423	0.0002
Budget64	-0.0071	0.0273**
Onet	-0.0034	0.0005***
Health	0.0101	0.0110**
Water	-0.0006	0.0004***
Debt	0.0015	0.0101**
Gini	0.2222	0.0003***
R-squared = 0.5042, Adjusted R-squared = 0.4610		

หมายเหตุ : * p-value < 0.10 , ** p-value < 0.05, *** p-value < 0.01, ไม่มีดาว- ไม่มีนัยสำคัญ

อย่างไรก็ตาม หลังจากตัดตัวแปรสัดส่วนครัวเรือนที่มีกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง (Stable) ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติออก ไม่ได้ส่งผลให้ค่า Adjusted R-squared สูงขึ้น ซึ่งค่า Adjusted R-squared แสดงถึงความสามารถในการอธิบายแบบจำลอง ภายหลังจากตัดตัวแปรออกจากสมการนั้น จากเดิม

0.4660 เป็น 0.4610 สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการอธิบายแบบจำลองลดลงหากตัดตัวแปรดังกล่าวออก ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงเลือกใช้แบบจำลองตามตารางที่ 4.2

สำหรับแบบจำลองที่สอง ผู้ศึกษาได้ทำการเพิ่มตัวแปรงบประมาณ (Budget64) โดยไม่ได้ตัดตัวแปรงบประมาณ (Budget63) ออก ทั้งนี้ ผลการประมาณการสมการถดถอยดังกล่าวปรากฏตามตารางที่ 4.4 และ ได้ทำการตรวจสอบปัญหา Heteroskedasticity Serial Correlation และ Multicollinearity พบว่าไม่เกิดปัญหาทั้ง 3 ประการ ดังภาคผนวกที่ 11 12 และ 4 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 แสดงผลการวิเคราะห์ความอ่อนไหวด้วยสมการถดถอยเชิงเส้น โดยเพิ่มตัวแปรสัดส่วนงบประมาณลงพื้นที่จังหวัด ปีงบประมาณ 2564 ลงในแบบจำลองหลัก

ตัวแปร	Coefficient	P-value
C	0.2049	0.0008
Budget63	-0.0124	0.0439**
Budget64	-0.0054	0.0954*
Onet	-0.0037	0.0002***
Health	0.0252	0.0018***
Stable	-0.0007	0.1788
Water	-0.0005	0.0045***
Debt	0.0015	0.0064***
Gini	0.1981	0.0011***
R-squared = 0.5445, Adjusted R-squared = 0.4902		

หมายเหตุ : * p-value < 0.10 , ** p-value < 0.05, *** p-value < 0.01, ไม่มีดาว- ไม่มีนัยสำคัญ

จากผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรสัดส่วนครัวเรือนที่มีกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง (Stable) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงได้ตัดตัวแปรดังกล่าวออก ผลการศึกษา แสดงดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 แสดงผลการวิเคราะห์ความอ่อนไหวด้วยการตัดตัวแปรที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติออก (สัดส่วนครัวเรือนที่มีกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง (Stable))

ตัวแปร	Coefficient	P-value
C	0.1425	0.0002
Budget63	-0.0122	0.0483**
Budget64	-0.0052	0.1093
Onet	-0.0033	0.0005***
Health	0.0236	0.0031***
Water	-0.0007	0.0002***
Debt	0.0015	0.0060***
Gini	0.1994	0.0011***
R-squared = 0.5320, Adjusted R-squared = 0.4838		

หมายเหตุ : * p-value < 0.10 , ** p-value < 0.05, *** p-value < 0.01, ไม่มีดาว- ไม่มีนัยสำคัญ

จากตารางด้านบนพบว่า ตัวแปรสัดส่วนงบประมาณ Budget64 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น ผู้ศึกษา จึงได้ตัดตัวแปรดังกล่าวออก และตรวจสอบปัญหา Heteroskedasticity Serial Correlation และ Multicollinearity อีกครั้ง พบว่าไม่เกิดปัญหาทั้ง 3 ประการ ดังภาคผนวกที่ 15 16 และ 4 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 แสดงผลการวิเคราะห์ความอ่อนไหวด้วยการตัดตัวแปรที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติออก (สัดส่วนงบประมาณ Budget64)

ตัวแปร	Coefficient	P-value
C	0.1451	0.0001
Budget63	-0.0151	0.0126**
Onet	-0.0033	0.0006***
Health	0.0252	0.0018***
Water	-0.0007	0.0001***
Debt	0.0013	0.0149**
Gini	0.1852	0.0022***
R-squared = 0.5139, Adjusted R-squared = 0.4717		

หมายเหตุ : * p-value < 0.10 , ** p-value < 0.05, *** p-value < 0.01, ไม่มีดาว- ไม่มีนัยสำคัญ

อย่างไรก็ตาม หลังจากที่ได้ตัดตัวแปรงบประมาณ Budget64 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติออก ไม่ได้ส่งผลให้ค่า Adjusted R-squared สูงขึ้น ซึ่งค่า Adjusted R-squared แสดงถึงความสามารถในการอธิบายแบบจำลอง ภายหลังจากตัดตัวแปรออกจากสมการนั้น จากเดิม 0.4838 เป็น 0.4717 สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการอธิบายแบบจำลองลดลงหากตัดตัวแปรดังกล่าวออก ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงเลือกใช้แบบจำลองตามตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.7 เปรียบเทียบผลการศึกษาตามแบบจำลองหลักและผลการศึกษาทางเลือกเพื่อวิเคราะห์ความอ่อนไหว

ปัจจัย	ผลการศึกษาหลัก (นัยสำคัญทางสถิติ)	ผลการศึกษาจากการ วิเคราะห์ความอ่อนไหว แบบจำลองที่ 1	ผลการศึกษาจากการ วิเคราะห์ความ อ่อนไหว แบบจำลอง ที่ 2
1.ความสามารถในการ อธิบายแบบจำลอง (R ²)	ร้อยละ 52.51	ร้อยละ 51.59	ร้อยละ 54.45
สัดส่วนงบประมาณลง พื้นที่จังหวัด Budget63	มีนัยสำคัญทางสถิติ***	-	มีนัยสำคัญทางสถิติ**
สัดส่วนงบประมาณลง พื้นที่จังหวัด Budget64	-	มีนัยสำคัญทางสถิติ**	มีนัยสำคัญทางสถิติ*

ปัจจัย	ผลการศึกษาหลัก (นัยสำคัญทางสถิติ)	ผลการศึกษาจากการ วิเคราะห์ความอ่อนไหว แบบจำลองที่ 1	ผลการศึกษาจากการ วิเคราะห์ความ อ่อนไหว แบบจำลอง ที่ 2
คะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET ระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย	มีนัยสำคัญทางสถิติ***	มีนัยสำคัญทางสถิติ***	มีนัยสำคัญทางสถิติ***
สัดส่วนจำนวนบุคลากร ด้านสาธารณสุข	มีนัยสำคัญทางสถิติ***	มีนัยสำคัญทางสถิติ***	มีนัยสำคัญทางสถิติ***
สัดส่วนครัวเรือนที่มี กรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดิน เป็นของตนเอง	มีนัยสำคัญทางสถิติ*	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
สัดส่วนครัวเรือนที่เข้าถึง การใช้น้ำประปา	มีนัยสำคัญทางสถิติ***	มีนัยสำคัญทางสถิติ***	มีนัยสำคัญทางสถิติ***
สัดส่วนครัวเรือนที่มีหนี้ นอกระบบ	มีนัยสำคัญทางสถิติ***	มีนัยสำคัญทางสถิติ**	มีนัยสำคัญทางสถิติ***
ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่ เสมอภาค	มีนัยสำคัญทางสถิติ***	มีนัยสำคัญทางสถิติ***	มีนัยสำคัญทางสถิติ***

หมายเหตุ : * p-value < 0.10 , ** p-value < 0.05, *** p-value < 0.01, ไม่มีดาว- ไม่มีนัยสำคัญ

จากผลการวิเคราะห์ความอ่อนไหวพบว่า ตัวแปรสัดส่วนครัวเรือนที่มีกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง มีความอ่อนไหวสูงกว่าตัวแปรอื่น ๆ เนื่องจากผลการศึกษาจากแบบจำลองเปรียบเทียบทั้งสองแบบ “ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ” ดังนั้น อาจมีผลต่อ MPI น้อยกว่าตัวแปรอิสระอื่น ๆ ในเชิงสถิติ

บทที่ 5 สรุปผลและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

รายงานฉบับนี้จัดทำขึ้นตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ในข้อ 1.2 เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อดัชนีความยากจนหลายมิติ และจัดทำข้อเสนอแนะต่อการออกแบบนโยบายภาครัฐ และนำไปสู่การจัดสรรงบประมาณ เพื่อให้เกิดความเหมาะสม เกิดประสิทธิภาพ สามารถตอบโจทย์และแก้ไขปัญหาความยากจนในระดับพื้นที่ได้

รายงานวิชาการฉบับนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยการจัดทำแบบจำลองเศรษฐมิติสมการถดถอยด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (OLS) เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความยากจนในมิติต่าง ๆ โดยมีตัวแปรตามคือ ดัชนีความยากจนหลายมิติ ตัวแปรอิสระ คือ สัดส่วนงบประมาณลงพื้นที่จังหวัด คะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET สัดส่วนครัวเรือนที่เข้าถึงการใช้น้ำประปา สัดส่วนครัวเรือนที่มีกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง สัดส่วนครัวเรือนที่มีหนี้ในระบบ ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค และสัดส่วนจำนวนบุคลากรด้านสาธารณสุข โดยการจัดทำแบบจำลองเศรษฐมิติสมการถดถอยในรายงานวิชาการฉบับนี้ ได้ดำเนินการตามขั้นตอนตามที่ระบุไว้ในบทที่ 3 และมีการนำเสนอผลการศึกษาเชิงประจักษ์ในบทที่ 4 ทั้งนี้ ผู้ศึกษาพิจารณาแล้วเห็นว่าผลการศึกษาดังกล่าวมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาตามหัวข้อที่ 1.2 และสมมติฐานตามหัวข้อที่ 3.1 ซึ่งพบว่าตัวแปรอิสระทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นตัวแปรสัดส่วนจำนวนบุคลากรด้านสาธารณสุข ซึ่งมีทิศทางไม่สอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้สาเหตุน่าจะมาจากการที่การจัดสรรบุคลากรทางการแพทย์กระจุกตัวอยู่ในบางพื้นที่ อย่างไรก็ตาม ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ความอ่อนไหวซึ่งแสดงไว้ในบทที่ 4 ตารางที่ 4.7 พบว่า แม้จะมีการปรับเปลี่ยนตัวแปรงบประมาณ สัดส่วนจำนวนบุคลากรด้านสาธารณสุข มีทิศทางเดียวกันกับดัชนีความยากจนหลายมิติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ ปัจจัยที่มีนัยสำคัญทางสถิติและมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับดัชนีความยากจนหลายมิติส่วนใหญ่เป็นปัจจัยเชิงบวก (ยิ่งค่าดัชนีเข้าใกล้ 1 สะท้อนให้เห็นว่ามีความยากจนหลายมิติที่สูง) ซึ่งภาครัฐควรมีมาตรการและนโยบายสนับสนุนประกอบด้วย สัดส่วนงบประมาณลงพื้นที่จังหวัด คะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สัดส่วนครัวเรือนที่เข้าถึงการใช้น้ำประปา และสัดส่วนครัวเรือนที่มีกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง ส่วนปัจจัยที่มีนัยสำคัญทางสถิติและมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับดัชนีความยากจนหลายมิติ ส่วนใหญ่เป็นปัจจัยเชิงลบ (ยกเว้นจำนวนบุคลากรด้านสาธารณสุข) ซึ่งภาครัฐควรมีมาตรการหรือนโยบายให้ความช่วยเหลือ ประกอบด้วย สัดส่วนครัวเรือนที่มีหนี้ในระบบ ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค และสัดส่วนจำนวนบุคลากรด้านสาธารณสุข

สำหรับการวิเคราะห์ความอ่อนไหวของผลการศึกษาดังกล่าวตามบทที่ 4 พบว่าการเปรียบเทียบแบบจำลองสมการถดถอย ทั้ง 3 แบบ โดยการปรับเปลี่ยนตัวแปรสัดส่วนงบประมาณลงพื้นที่จังหวัด ให้ผลการศึกษาที่ใกล้เคียงกัน พบว่า มีตัวแปรอิสระที่มีนัยสำคัญทางสถิติเหมือนกันทั้ง 3 แบบจำลอง คือ คะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สัดส่วนจำนวนบุคลากรด้านสาธารณสุข สัดส่วนครัวเรือนที่เข้าถึงการใช้น้ำประปา สัดส่วนครัวเรือนที่มีหนี้ในระบบ และค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค ส่วนตัวแปรที่มีความ

อ่อนไหวสูง คือ สัดส่วนครัวเรือนที่มีกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง อย่างไรก็ตาม สัดส่วนงบประมาณลงพื้นที่จังหวัดในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 และสัดส่วนงบประมาณลงพื้นที่จังหวัดในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ต่างส่งผลต่อดัชนีความยากจนหลายมิติเช่นเดียวกัน

5.2 อภิปรายผล

เนื้อหาในส่วนนี้จะเป็นการอภิปรายผลการศึกษา โดยนำผลการศึกษาเชิงประจักษ์ตามบทที่ 4 ไปทำการวิเคราะห์ความสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยในอดีต นอกจากนี้ ผู้ศึกษาจะประยุกต์และอภิปรายผลการศึกษา กับสถานการณ์ทางสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบัน เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะต่อไป

ผลการประมาณการตามแบบจำลองพบว่าตัวแปรอิสระทั้งหมดมีอิทธิพลต่อดัชนีความยากจนหลายมิติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ไม่ว่าจะเป็น การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปี ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การลดความยากจนและความเหลื่อมล้ำ โดยต้องมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า การเพิ่มขึ้นของ**สัดส่วนงบประมาณลงพื้นที่จังหวัด** ส่งผลให้ดัชนีความยากจนหลายมิติลดลง สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดสรรงบประมาณของภาครัฐ ซึ่งส่งผลดีต่อความเป็นอยู่ของประชาชน ช่วยลดความยากจนและความเหลื่อมล้ำได้อีกทั้งยังสอดคล้องบางส่วนกับงานวิจัยที่ศึกษาผลกระทบการใช้จ่ายงบประมาณภาครัฐต่อความไม่เท่าเทียมและความยากจนรายจังหวัดในประเทศไทย (อารีพร อัครวินพงศ์พันธ์, 2558) ซึ่งผลการศึกษาบางส่วนของ การจัดสรรงบประมาณภาครัฐในแต่ละกระทรวงสามารถช่วยบรรเทาความยากจนและความเหลื่อมล้ำได้ โดยพบว่าการจัดสรรงบประมาณต่อหัวด้านสุขภาพ และงบประมาณต่อหัวด้านหลักประกันทางสังคม ส่งผลต่อสัดส่วนความยากจน ด้วยระดับความเชื่อมั่นทางสถิติที่ระดับร้อยละ 95 นอกจากนี้ **คะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET** ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีอิทธิพลต่อดัชนีความยากจนหลายมิติ เนื่องจากการศึกษาถือเป็นตัวกระตุ้น หรือ “อีควอไลเซอร์” ที่ดี และสามารถเปิดเส้นทางสู่การทำงาน การเข้าถึงทรัพยากร การสร้างทักษะในการดำรงชีวิต และนี่คือเหตุผลสำคัญที่การเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพเป็นเส้นทางที่ช่วยแก้ปัญหาความยากจน อีกทั้งยังช่วยทำให้ผู้คนหลุดพ้นจากวัฏจักรความยากจนอีกด้วย นอกจากนี้ ยังพบว่า ปัจจัยคะแนนเฉลี่ยการทดสอบโอเน็ตกับความยากจนหลายมิติมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกัน (มีค่าสหสัมพันธ์ อยู่ในระดับ -0.43) กล่าวคือ มีความสอดคล้องตามผลการประมาณการตามแบบจำลอง นอกจากนี้ จากข้อมูลของ UNESCO ระบุว่า ถ้านักเรียนที่อยู่ในประเทศที่มีรายได้ต่ำมีทักษะขั้นพื้นฐานด้านการอ่าน (โดยไม่มีทักษะอื่น ๆ) จะทำให้ผู้คนประมาณ 171 ล้านคน หลุดพ้นจากความยากจนขั้นรุนแรงได้ และหากประชาชนจบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา จะสามารถตัดวงจรความยากจนทั่วโลกได้มากกว่าครึ่งหนึ่งด้วย และปัจจัย**สัดส่วนครัวเรือนที่เข้าถึงการใช้น้ำประปา** สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการเข้าถึงระบบสาธารณสุขภาค การกำหนดนโยบายภาครัฐควรคำนึงการบริหารจัดการน้ำเพื่อให้เข้าถึงได้ทุกพื้นที่ ซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ประชาชนควรจะได้รับ นอกจากนี้ ยังพบว่า**สัดส่วนครัวเรือนที่เข้าถึงการใช้น้ำประปามีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับความยากจนหลายมิติ** (โดยมีค่าสหสัมพันธ์อยู่ในระดับ -0.45) และสุดท้าย**ปัจจัยสัดส่วนครัวเรือนที่มีกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง** มีอิทธิพลต่อดัชนีความยากจนหลายมิติเช่นเดียวกัน ปัจจุบันการถือครองที่ดิน

เป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจและเป็นพื้นฐานของแนวความคิดการปฏิรูปที่ดิน ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาความต้องการใช้ที่ดินเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ขณะที่อุปทานของที่ดินมีอยู่อย่างจำกัด ส่งผลให้ราคาที่ดินและอสังหาริมทรัพย์อื่น ๆ มีราคาเพิ่มสูงขึ้น สวนทางกับกำลังซื้อของประชาชนในประเทศ ซึ่งใกล้เคียงกับงานวิจัยในต่างประเทศ เรื่องผลกระทบของลักษณะทางกายภาพของครัวเรือนและประชากรศาสตร์ต่อความยากจนของประเทศบังคลาเทศ (Nusrat Farah, 2015) พบว่าการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเองส่งผลต่อดัชนีความยากจนรายหัวของประชาชน นอกจากนี้ ยังพบว่าครัวเรือนที่มีกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินเป็นของตนเองมีความสัมพันธ์กันในทิศทางตรงกันข้ามกับความยากจนหลายมิติ โดยมีค่าสหสัมพันธ์อยู่ที่ -0.11

ส่วนตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติและมีทิศทางเดียวกับดัชนีความยากจนหลายมิติ ได้แก่ 1) การเพิ่มขึ้นของสัดส่วนครัวเรือนที่มีหนี้ในระบบ หนี้ในระบบถือเป็นปัจจัยหลักที่ก่อให้เกิดปัญหาหนี้ครัวเรือนในปัจจุบัน จากข้อมูลธนาคารแห่งประเทศไทยระบุว่าองค์ประกอบของหนี้ครัวเรือน ซึ่งประกอบด้วย หนี้ในระบบ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 59.2 และหนี้ในระบบ สัดส่วนร้อยละ 40.5 ปัญหาหนี้ระบบโดยส่วนใหญ่แล้วเกิดจากความต้องการใช้เงินในภาวะเร่งด่วน เพื่อนำไปหมุนในช่วงเวลาสั้น ๆ โดยคนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะเป็นพ่อค้าแม่ค้า กลุ่มผู้ทำงานฟรีแลนซ์ หรือผู้ประกอบการอาชีพอิสระที่ไม่มีรายได้ประจำ อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันได้มีการพยายามในการแก้ปัญหาหนี้ระบบ จะเห็นได้จากการที่ธนาคารแห่งประเทศไทยมีนโยบายเพิ่มช่องทางการเข้าถึงสินเชื่อที่ง่ายขึ้นเพื่อเปิดโอกาสให้กับกลุ่มลูกหนี้ที่ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบได้ ซึ่งอาจนำมาสู่การกระทำที่ผิดกฎหมาย การแก้ไขปัญหาหนี้ระบบโดยการให้บริการสินเชื่อรายย่อยระดับจังหวัดหรือฟิโคโนแมส ซึ่งเป็นธุรกิจสินเชื่อรายย่อยระดับจังหวัดภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงการคลังที่เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถดำเนินธุรกิจสินเชื่ออย่างถูกกฎหมายในพื้นที่จังหวัดนั้น ๆ โดยมีเงื่อนไขว่าผู้กู้และผู้ให้กู้ต้องมีถิ่นที่อยู่ในจังหวัดเดียวกัน มาตรการนี้เน้นการเข้าถึงบริการทางการเงินในระดับครัวเรือน โดยปล่อยกู้ได้ในวงเงินไม่เกิน 50,000 บาท ต่อปี และคิดอัตราดอกเบี้ย ร้อยละ 36 ต่อปี อย่างไรก็ตาม การให้บริการสินเชื่อฟิโคโนแมสยังแข่งขันกับการให้บริการหนี้ระบบไม่ได้ในเรื่องของความเร็ว ความคล่องตัว เนื่องจากผู้ให้กู้หนี้ระบบส่วนใหญ่จะเป็นคนในพื้นที่หรือละแวกเดียวกัน อีกทั้ง ไม่มีการตรวจสอบเอกสารใด ๆ ในการยื่นขอกู้เงิน นอกจากนี้ ผลการศึกษายังพบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะความยากจน (เพชร ชัยศร, 2556) ซึ่งค้นพบว่าหนี้ระบบ เป็นปัจจัยด้านภาระทางการเงินอีกทั้งยังส่งผลต่อภาวะความยากจนของประชาชน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับสถานการณ์ของหนี้ระบบในปัจจุบัน โดยจากผลการสำรวจของ SCB EIC Consumer Survey 2023 ชี้ให้เห็นว่า ผู้บริโภคที่เป็นหนี้ระบบมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (ปริญญ์วัน ศรีสิงห์, 2566) และหากพิจารณาค่าสหสัมพันธ์สหสัมพันธ์ที่พบว่าหนี้ระบบและความยากจนหลายมิติมีแนวโน้มไปในทิศทางเดียวกันโดยมีค่าสหสัมพันธ์อยู่ที่ 0.15 2) ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค ความเหลื่อมล้ำและความยากจนเป็นปัญหาที่แก้ไม่ตกในทุกยุคทุกสมัยในสังคมไทย สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการจัดการระบบของภาครัฐที่ไม่ครอบคลุมในทุกพื้นที่ ก่อให้เกิดความยากจน

เรื้อรังซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการพัฒนาทุนมนุษย์ในระยะยาว จากแนวคิดรากเหง้าของความเหลื่อมล้ำ (Cause of inequality) (โชคลาภ มั่นคง, 2564) ซึ่งระบุว่าปัญหาความเหลื่อมล้ำมีสาเหตุหลายประการ หนึ่งในนั้นคือความยากจน เนื่องจากความยากจนทำให้บุคคลไม่สามารถเข้าถึงการให้บริการขั้นพื้นฐานจากภาครัฐ อาทิ การบริการทางการแพทย์ การรับบริการด้านสาธารณสุข ส่งผลให้บุคคลไม่สามารถหลุดพ้นจากวงจรความยากจน เกิดเป็นปัญหาส่งต่อความยากจนรุ่นต่อรุ่น เมื่อสั่งสมไปนาน ๆ ก็จะนำไปสู่ปัญหาความเหลื่อมล้ำที่จะตามมา จะเห็นได้ว่าความยากจนและความเหลื่อมล้ำมีความสัมพันธ์และเกี่ยวเนื่องกันอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ จะเห็นได้จากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความยากจนหลายมิติและความเหลื่อมล้ำซึ่งมีแนวโน้มในทิศทางเดียวกันและอยู่ในระดับ 0.29 และสุดท้ายปัจจัยสัดส่วน**จำนวนบุคลากรด้านสาธารณสุข** จากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยบุคลากรด้านสาธารณสุขมีอิทธิพลต่อความยากจนหลายมิติด้วยระดับความเชื่อมั่นทางสถิติที่ระดับร้อยละ 99 อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาลงรายละเอียดกลับพบว่าการจัดสรรบุคลากรด้านสาธารณสุขไม่ได้ส่งผลในทิศทางที่ดีต่อดัชนีความยากจนหลายมิติ ซึ่งน่าจะมาจากการที่บุคลากรทางการแพทย์ไปทำงานในชนบทแล้วย้ายกลับมาสู่เมืองใหญ่ ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการทำงาน นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนบุคลากรด้านสาธารณสุขกับดัชนีความยากจนหลายมิติมีแนวโน้มไปในทิศทางเดียวกัน (ค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ 0.25) ซึ่งใกล้เคียงกับบทความวิจัยการศึกษาเงื่อนไขที่นำไปสู่ความร่วมมือและกระบวนการจัดการความร่วมมือในโครงการผลิตแพทย์เพิ่มเพื่อชาวชนบท (วรสิทธิ์ เจริญศิลป์ และชัยกิจ อุดมแน่น, 2563) จากผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาสมองไหลและการกระจายตัวของบุคลากรทางการแพทย์ในชนบท ซึ่งพบว่าแพทย์ทำงานอยู่ในกรุงเทพฯ มากกว่าจังหวัดต่าง ๆ มากกว่ากึ่งหนึ่ง ทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนแพทย์ในพื้นที่ห่างไกล ส่งผลให้ประชาชนได้รับบริการไม่ทั่วถึงในทุกพื้นที่ นอกจากนี้ยังสอดคล้องบางส่วนกับบทความวิจัยเกี่ยวกับการเข้าถึงบริการทางสาธารณสุขที่สะท้อนถึงความเหลื่อมล้ำของกลุ่มเปราะบางทางสังคม (วรธา มงคลสืบสกุล, 2565) ซึ่งพบว่ากระทรวงสาธารณสุขมีความพยายามในการแก้ปัญหา และลดอุปสรรคการเข้าถึงการบริการด้านสาธารณสุขแต่ก็ยังมีปัญหาหลายประการ หนึ่งในนั้นคือปัญหาเชิงโครงสร้างของการบริหารงานสาธารณสุข ไม่ว่าจะเป็นการขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์ และการวางแผนกำลังคนด้านสาธารณสุข

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ควรทบทวนหลักเกณฑ์การจัดสรรงบประมาณให้ครอบคลุมทุกมิติ งบประมาณรายจ่ายประจำปีเป็นกลไกสำคัญของรัฐบาลที่ใช้ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐเพื่อให้บรรลุตามนโยบายและยุทธศาสตร์ของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมในทุกมิติ รวมถึงเพิ่มความสามารถในการพัฒนาชุมชน ทั้งนี้ ผลการศึกษาพบว่างบประมาณช่วยลดความยากจนหลายมิติได้ ดังนั้น การจัดสรร

งบประมาณลงพื้นที่จังหวัดรวมไปถึงการจัดสรรงบประมาณจังหวัดและกลุ่มจังหวัด **ควรนำหลักเกณฑ์เรื่องความยากจนหลายมิติมาประกอบการพิจารณา** โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดสรรงบประมาณจังหวัดและกลุ่มจังหวัด ซึ่งพิจารณาแค่มิติทางการเงินเพียงอย่างเดียว (พิจารณาจากสัดส่วนคนจน) ดังนั้น หากมีการนำหลักเกณฑ์ดัชนีความยากจนหลายมิติมาพิจารณาร่วมด้วยจะทำให้ครอบคลุมกลุ่มคนยากจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยบรรเทาปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำในมิติพื้นที่ได้

5.3.2 ยกระดับคุณภาพการศึกษา การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทุนมนุษย์ การศึกษาที่มีคุณภาพจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของแรงงาน อันจะนำไปสู่การลดความยากจนเรื้อรังและความเหลื่อมล้ำในระยะยาว แม้ว่าในปัจจุบันจะมีนโยบายจากภาครัฐเพื่อส่งเสริมโอกาสการเข้าถึงการศึกษา อย่างไรก็ตาม กลับพบว่าคุณภาพการศึกษาไทยยังไม่ได้ประสิทธิภาพ แม้ว่าในปี พ.ศ. 2565 ที่ผ่านมา ผลการจัดอันดับคุณภาพการศึกษาของประเทศไทยจะดีขึ้น จากเดิมอยู่ในอันดับ 56 เลื่อนมาเป็นอันดับ 53 ดีขึ้นจากเดิม 3 อันดับ อันเนื่องมาจากมีโครงการที่สำคัญ อาทิ โครงการพาน้องกลับมาเรียน อย่างไรก็ตาม ส่วนใหญ่แล้วโครงการเหล่านี้ให้ความสำคัญกับการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาเป็นหลัก ดังนั้น ภาครัฐควรมีนโยบายมุ่งเน้นในการยกระดับคุณภาพการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายควบคู่ไปด้วย ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาความรู้ ทักษะรายวิชาที่มีผลการศึกษาระดับต่ำกว่ามาตรฐาน เช่น ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ (ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เท่ากับ 23.44 21.61 28.08 ตามลำดับ) โดยเริ่มจากการกำหนดเป้าหมายในระดับโรงเรียน จนไปถึงระดับเขตการศึกษา และการพัฒนาทักษะครูผู้สอน

5.3.3 ทบทวนการจัดสรรบุคลากรทางการแพทย์ ปัญหาระบบสาธารณสุขไทยถือเป็นประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งที่นำวิตกกังวล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาเชิงโครงสร้างด้านบุคลากร การกำหนดอัตรากำลังพลให้มีความเหมาะสม ทำให้ในปัจจุบันเกิดการกระจุกตัวของบุคลากรทางการแพทย์อยู่ในเฉพาะพื้นที่กรุงเทพมหานครหรือหัวเมืองใหญ่ ๆ ดังนั้น หน่วยงานระดับนโยบายต้องทบทวนการกระจายตัวของบุคลากรด้านสาธารณสุขให้มีความเหมาะสม ทัวถึงในทุกที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบทหรือพื้นที่ห่างไกล การออกแบบนโยบาย การจัดสรรกำลังพลควรคำนึงถึงผลประโยชน์เพื่อให้ตอบโจทย์ในระดับพื้นที่ นอกจากนี้ควรมีการศึกษาในเชิงลึกเกี่ยวกับการจัดสรรบุคลากรทางการแพทย์ในเชิงพื้นที่

5.3.4 แก้ปัญหาหนี้ในระบบ ภาครัฐควรยกระดับความร่วมมือกับท้องถิ่นในการประชาสัมพันธ์การเข้าถึงช่องทางเงินกู้พีโคไฟแนนซ์ จัดการสำรวจฐานข้อมูลของประชาชนผู้กู้เงินนอกระบบในพื้นที่ จากนั้นจำแนกตามรายรับ อาชีพ ความสามารถในการชำระหนี้ และสร้างความเชื่อมโยงระหว่างผู้กู้และผู้ให้กู้ หรือจะเป็นการกำหนดอัตราดอกเบี้ยและวงเงินตามความสามารถในการชำระหนี้ของผู้กู้ ประกอบกับ ภาครัฐควรมีมาตรการในการช่วยเหลือผู้ประกอบการ (ผู้ให้กู้) ส่งเสริมการปล่อยสินเชื่อให้กับ SMEs รวมทั้ง ควรมีโครงการ

ค่าประกันนี้เสียให้กับผู้ประกอบการรายย่อย หากภาครัฐมีมาตรการช่วยเหลืออย่างเข้มงวดทั้งผู้ประกอบการและผู้กู้ จะสามารถช่วยลดปัญหานั้นนอกระบบ และนำไปสู่การแก้ปัญหาความยากจนหลายมิติได้

5.3.5 ปฏิรูปการถือครองที่ดิน ที่ผ่านมารัฐบาลได้มีความพยายามในการแก้ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำ ตลอดจนเกษตรกรไร้ที่ดินทำกิน ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมและกระจายการถือครองที่ดินควรเร่งรัด และเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม ป้องกันการถือครองที่ดินของคนต่างชาติที่กระทำผิดกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เร่งรัดการสำรวจรังวัดและออกเอกสารสิทธิ์ที่ดินให้กับประชาชน

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- เฉลิมพงษ์ คงเจริญ. (2563). การศึกษาตัวชี้วัดแนวโน้มความเหลื่อมล้ำ และความกินดีอยู่ดีของครัวเรือนในประเทศไทย (Trend on Inequality and Well-Being of Thai Households). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว).
- โชคกลาง มั่นคง. (2564). มิติความยากจนและรากเหง้าของความเหลื่อมล้ำ กับความยั่งยืนในการพัฒนา. วารสารเศรษฐศาสตร์นโยบายสาธารณะ, 12(24), 18-48.
- ณัฐภรณ์ หลาวทอง, สีวะโชติ ศรีสุทธิยากร และ Fry, G.W. (2563). การพัฒนาดัชนีวัดความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางการศึกษาของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว).
- เบญจพล เรียบร้อย. (2561). ผลกระทบของการใช้จ่ายงบประมาณต่อความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจของไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, คณะรัฐประศาสนศาสตร์.
- บุญยวัจน์ ศรีสิงห์. (2566). แนวโน้มหนี้ครัวเรือนที่ดู “เหมือน” จะดี. สืบค้น 20 กรกฎาคม 2566 จาก https://www.scbeic.com/th/detail/product/household-debt-030523?utm_source=email
- เพชร ชัยศร. (2556). รูปแบบและกระบวนการลดภาวะความยากจนของผู้เข้าไม่ถึงโอกาสในสังคมชนบทภาคเหนือตอนบน. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา, 1(1), 20-30.
- ยุทธนา เศรษฐูปราโมทย์. (ม.ป.ป.). เศรษฐมิติประยุกต์และการพยากรณ์ธุรกิจ Applied Econometrics and Business Forecasting. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ.
- ระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ (New GFMS). งบประมาณรายจ่ายลงพื้นที่จังหวัด ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563. สืบค้น 10 กรกฎาคม 2566 จาก <https://portal.gfmis.go.th/login?returnUrl=%2F>
- ระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า. ภาพรวมคนจนในประเทศไทย. สืบค้น 7 กรกฎาคม 2566 จาก <https://www.tpmap.in.th/>
- วรสิทธิ์ เจริญศิลป์, และชัยกิจ อุดมแน่น. (2563). ความร่วมมือในการผลิตแพทย์เพิ่มเพื่อพื้นที่ชนบทของประเทศไทย. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 23(1), 145-155.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). รายงานผล O-NET ด้วยแผนที่ประเทศไทย. สืบค้น 10 กรกฎาคม 2566 จาก <https://www.niets.or.th/th/catalog/view/3121>
- สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2564). รายงานข้อมูลบุคลากรด้านสาธารณสุข ประจำปี 2564. สืบค้น 23 กรกฎาคม 2566 จาก <https://spd.moph.go.th/public-health-personnel-data-report/>

สำนักงานสถิติแห่งชาติ, กองสถิติพยากรณ์. (2564). **รายได้และการกระจายรายได้ของครัวเรือน พ.ศ. 2564 ระดับจังหวัด**. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). **แผนการปฏิรูปประเทศ**. สืบค้น 15 กรกฎาคม 2566 จาก <http://nscr.nesdc.go.th/cr/>

_____. (ม.ป.ป.). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570)**. สืบค้น 20 กรกฎาคม 2566 จาก <http://nscr.nesdc.go.th/wp-content/uploads/2022/11/plan13-rkt-011165.pdf>

_____. (ม.ป.ป.). **แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม)**. สืบค้น 7 กรกฎาคม 2566 จาก http://nscr.nesdc.go.th/wp-content/uploads/2023/03/masterplan_updated2023_080363.pdf

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม. (2562). **ความยากจนหลายมิติของประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

_____. (2565). **ความยากจนหลายมิติของประเทศไทย ปี 2564**. สืบค้น 2 สิงหาคม 2566 จาก <https://spd.moph.go.th/wp-content/uploads/2022/12/healthbook64.pdf>

ภาษาต่างประเทศ

Alkire, S., Kanagaratnam, U., & Suppa, N. (2021). **The Global Multidimension Poverty Index (MPI) 2021, OPHI MPI Methodological Note 51**. United Kingdom : University of Oxford, Oxford Poverty and Human Development Initiative.

Nusra, F. (2015). **Impact of Household and Demographic Characteristics on Poverty in Bangladesh: A Logistic Regression Analysis**. Retrieved May 25, 2565 from https://thekeep.eiu.edu/lib_awards_2015_docs/3/

Oxford Poverty and Human Development Initiative. (n.d.). **Alkire-Foster Method**. Retrieved May 15, 2565 from <https://ophi.org.uk/research/multidimensional-poverty/alkire-foster-method/?fbclid=IwAR0kxYhH4EicZbR8wdhusBGVdFic1ASoMQWildYw6XeN0dldJxgcQCvPAPU>

ภาคผนวก

ภาคผนวก

ภาคผนวกที่ 1 ผลการประมาณค่าตามแบบจำลอง

Dependent Variable: MPI
 Method: Least Squares
 Date: 02/28/23 Time: 09:52
 Sample: 1 76
 Included observations: 76
 HAC standard errors & covariance (Bartlett kernel, Newey-West fixed bandwidth = 4.0000)

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	0.204148	0.044334	4.604760	0.0000
DEBT	0.001308	0.000423	3.092558	0.0029
GINI	0.183463	0.059125	3.102963	0.0028
ONET	-0.003701	0.000965	-3.835864	0.0003
BUDGET63	-0.015331	0.004313	-3.554670	0.0007
WATER	-0.000580	0.000191	-3.034153	0.0034
HEALTH	0.026741	0.009667	2.766152	0.0073
STABLE	-0.000627	0.000341	-1.838083	0.0704
R-squared	0.525089	Mean dependent var	0.050237	
Adjusted R-squared	0.476201	S.D. dependent var	0.031891	
S.E. of regression	0.023080	Akaike info criterion	-4.600357	
Sum squared resid	0.036224	Schwarz criterion	-4.355017	
Log likelihood	182.8136	Hannan-Quinn criter.	-4.502307	
F-statistic	10.74066	Durbin-Watson stat	1.654938	
Prob(F-statistic)	0.000000	Wald F-statistic	23.96146	
Prob(Wald F-statistic)	0.000000			

ภาคผนวกที่ 2 ผลการทดสอบปัญหาความไม่คงที่ของค่าความคลาดเคลื่อน (Heteroskedasticity)

Heteroskedasticity Test: White
 Null hypothesis: Homoskedasticity

F-statistic	0.895970	Prob. F(35,40)	0.6276
Obs*R-squared	33.39847	Prob. Chi-Square(35)	0.5455
Scaled explained SS	41.95898	Prob. Chi-Square(35)	0.1947

ภาคผนวกที่ 3 ผลการทดสอบปัญหาอัตสหสัมพันธ์ (Autocorrelation)

Breusch-Godfrey Serial Correlation LM Test:
 Null hypothesis: No serial correlation at up to 2 lags

F-statistic	1.555325	Prob. F(2,66)	0.2188
Obs*R-squared	3.420738	Prob. Chi-Square(2)	0.1808

ภาคผนวกที่ 4 ผลการทดสอบปัญหาตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์เชิงเส้น (Multicollinearity)

Variance Inflation Factors

Date: 04/03/23 Time: 08:53

Sample: 1 76

Included observations: 76

Variable	Coefficient Variance	Uncentered VIF	Centered VIF
C	0.001966	308.3326	NA
DEBT	1.79E-07	2.583646	1.541353
GINI	0.003496	40.78253	1.827152
ONET	9.31E-07	153.3929	1.629806
BUDGET63	1.86E-05	11.33699	4.593120
WATER	3.65E-08	38.42524	2.318061
HEALTH	9.35E-05	28.79008	5.234631
STABLE	1.16E-07	148.3263	2.002366

	MPI	DEBT	GINI	STABLE	BUDGET63	BUDGET64	WATER	ONET	INTERNET	HEALTH
MPI	1.0000	0.1507	0.2927	-0.1148	0.0985	-0.0913	-0.4521	-0.4342	-0.3458	0.2458
DEBT	0.1507	1.0000	-0.3079	-0.1350	0.0571	0.2159	-0.1976	0.0083	0.3023	-0.0537
GINI	0.2927	-0.3079	1.0000	0.0289	-0.0192	0.0385	-0.0003	-0.0384	-0.2112	0.0970
STABLE	-0.1148	-0.1350	0.0289	1.0000	0.1950	0.0152	0.3922	-0.2184	0.0905	0.2685
BUDGET63	0.0985	0.0571	-0.0192	0.1950	1.0000	0.3665	-0.0322	-0.0860	0.0338	0.8707
BUDGET64	-0.0913	0.2159	0.0385	0.0152	0.3665	1.0000	0.0242	0.0141	0.1113	0.2543
WATER	-0.4521	-0.1976	-0.0003	0.3922	-0.0322	0.0242	1.0000	0.2002	0.0243	-0.0035
ONET	-0.4342	0.0083	-0.0384	-0.2184	-0.0860	0.0141	0.2002	1.0000	0.2749	-0.1355
INTERNET	-0.3458	0.3023	-0.2112	0.0905	0.0338	0.1113	0.0243	0.2749	1.0000	0.0103
HEALTH	0.2458	-0.0537	0.0970	0.2685	0.8707	0.2543	-0.0035	-0.1355	0.0103	1.0000

ภาคผนวกที่ 5 ผลการประมาณค่าตามแบบจำลองเพื่อวิเคราะห์ความอ่อนไหว

Dependent Variable: MPI
 Method: Least Squares
 Date: 05/02/23 Time: 09:53
 Sample: 1 76
 Included observations: 76

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	0.202780	0.059364	3.415889	0.0011
DEBT	0.001443	0.000551	2.621589	0.0108
GINI	0.221234	0.058166	3.803484	0.0003
ONET	-0.003797	0.000970	-3.912314	0.0002
BUDGET64	-0.007315	0.003138	-2.331093	0.0227
WATER	-0.000529	0.000191	-2.773959	0.0071
HEALTH	0.011451	0.003984	2.874230	0.0054
STABLE	-0.000641	0.000500	-1.282507	0.2040
R-squared	0.515872	Mean dependent var	0.050237	
Adjusted R-squared	0.466035	S.D. dependent var	0.031891	
S.E. of regression	0.023303	Akaike info criterion	-4.581136	
Sum squared resid	0.036927	Schwarz criterion	-4.335796	
Log likelihood	182.0832	Hannan-Quinn criter.	-4.483086	
F-statistic	10.35124	Durbin-Watson stat	1.566426	
Prob(F-statistic)	0.000000			

ภาคผนวกที่ 6 ผลการทดสอบปัญหาความไม่คงที่ของค่าความคลาดเคลื่อน (Heteroskedasticity)

Heteroskedasticity Test: White
 Null hypothesis: Homoskedasticity

F-statistic	1.143672	Prob. F(35,40)	0.3390
Obs*R-squared	38.01354	Prob. Chi-Square(35)	0.3338
Scaled explained SS	43.55653	Prob. Chi-Square(35)	0.1520

ภาคผนวกที่ 7 ผลการทดสอบปัญหาอัตสหสัมพันธ์ (Autocorrelation)

Breusch-Godfrey Serial Correlation LM Test:
 Null hypothesis: No serial correlation at up to 2 lags

F-statistic	1.511253	Prob. F(2,66)	0.2282
Obs*R-squared	3.328051	Prob. Chi-Square(2)	0.1894

ภาคผนวกที่ 8 ผลการประมาณค่าตามแบบจำลองเพื่อวิเคราะห์ความอ่อนไหวโดยตัดตัวแปรที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติออก (ตัด Stable)

Dependent Variable: MPI
 Method: Least Squares
 Date: 05/02/23 Time: 11:30
 Sample: 1 76
 Included observations: 76

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	0.142492	0.036423	3.912194	0.0002
DEBT	0.001462	0.000553	2.644528	0.0101
GINI	0.222165	0.058433	3.802053	0.0003
ONET	-0.003420	0.000929	-3.680440	0.0005
BUDGET64	-0.007100	0.003148	-2.255164	0.0273
WATER	-0.000640	0.000171	-3.744025	0.0004
HEALTH	0.010081	0.003856	2.614366	0.0110
R-squared	0.504162	Mean dependent var		0.050237
Adjusted R-squared	0.461045	S.D. dependent var		0.031891
S.E. of regression	0.023412	Akaike info criterion		-4.583551
Sum squared resid	0.037820	Schwarz criterion		-4.368878
Log likelihood	181.1749	Hannan-Quinn criter.		-4.497758
F-statistic	11.69304	Durbin-Watson stat		1.579572
Prob(F-statistic)	0.000000			

ภาคผนวกที่ 9 ผลการทดสอบปัญหาความไม่คงที่ของค่าความคลาดเคลื่อน (Heteroskedasticity)

Breusch-Godfrey Serial Correlation LM Test:
 Null hypothesis: No serial correlation at up to 2 lags

F-statistic	1.585391	Prob. F(2,67)	0.2125
Obs*R-squared	3.434184	Prob. Chi-Square(2)	0.1796

ภาคผนวกที่ 10 ผลการทดสอบปัญหาอัตสหสัมพันธ์ (Autocorrelation)

Heteroskedasticity Test: White
 Null hypothesis: Homoskedasticity

F-statistic	1.251583	Prob. F(27,48)	0.2441
Obs*R-squared	31.39947	Prob. Chi-Square(27)	0.2551
Scaled explained SS	38.44271	Prob. Chi-Square(27)	0.0711

ภาคผนวกที่ 11 ผลการประมาณค่าตามแบบจำลองเพื่อวิเคราะห์ความอ่อนไหวตามแบบจำลองที่สอง

Dependent Variable: MPI
 Method: Least Squares
 Date: 05/02/23 Time: 10:08
 Sample: 1 76
 Included observations: 76

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	0.204885	0.058017	3.531488	0.0008
DEBT	0.001519	0.000539	2.817074	0.0064
GINI	0.198082	0.057945	3.418473	0.0011
ONET	-0.003694	0.000950	-3.889739	0.0002
BUDGET64	-0.005418	0.003203	-1.691585	0.0954
BUDGET63	-0.012387	0.006032	-2.053598	0.0439
WATER	-0.000548	0.000187	-2.936900	0.0045
HEALTH	0.025200	0.007745	3.253870	0.0018
STABLE	-0.000664	0.000488	-1.358791	0.1788
R-squared	0.544540	Mean dependent var		0.050237
Adjusted R-squared	0.490157	S.D. dependent var		0.031891
S.E. of regression	0.022771	Akaike info criterion		-4.615863
Sum squared resid	0.034741	Schwarz criterion		-4.339855
Log likelihood	184.4028	Hannan-Quinn criter.		-4.505557
F-statistic	10.01302	Durbin-Watson stat		1.606005
Prob(F-statistic)	0.000000			

ภาคผนวกที่ 12 ผลการทดสอบปัญหาความไม่คงที่ของค่าความคลาดเคลื่อน (Heteroskedasticity)

Heteroskedasticity Test: White
 Null hypothesis: Homoskedasticity

F-statistic	1.644284	Prob. F(8,67)	0.1289
Obs*R-squared	12.47250	Prob. Chi-Square(8)	0.1313
Scaled explained SS	13.74842	Prob. Chi-Square(8)	0.0886

ภาคผนวกที่ 13 ผลการทดสอบปัญหาอัตสหสัมพันธ์ (Autocorrelation)

Breusch-Godfrey Serial Correlation LM Test:
 Null hypothesis: No serial correlation at up to 2 lags

F-statistic	1.307750	Prob. F(2,65)	0.2774
Obs*R-squared	2.939830	Prob. Chi-Square(2)	0.2299

ภาคผนวกที่ 14 ผลการประมาณค่าตามแบบจำลองที่สองเพื่อวิเคราะห์ความอ่อนไหวตามแบบจำลองที่สอง
โดยตัดตัวแปรที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติออก (ตัด Stable)

Dependent Variable: MPI
Method: Least Squares
Date: 05/02/23 Time: 14:29
Sample: 1 76
Included observations: 76

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	0.142455	0.035645	3.996478	0.0002
DEBT	0.001537	0.000542	2.834543	0.0060
GINI	0.199393	0.058296	3.420354	0.0011
ONET	-0.003306	0.000911	-3.627569	0.0005
BUDGET64	-0.005223	0.003219	-1.622417	0.1093
BUDGET63	-0.012200	0.006068	-2.010789	0.0483
WATER	-0.000662	0.000168	-3.951615	0.0002
HEALTH	0.023576	0.007699	3.062063	0.0031
R-squared	0.531989	Mean dependent var		0.050237
Adjusted R-squared	0.483812	S.D. dependent var		0.031891
S.E. of regression	0.022912	Akaike info criterion		-4.614995
Sum squared resid	0.035698	Schwarz criterion		-4.369654
Log likelihood	183.3698	Hannan-Quinn criter.		-4.516945
F-statistic	11.04227	Durbin-Watson stat		1.623327
Prob(F-statistic)	0.000000			

ภาคผนวกที่ 15 ผลการประมาณค่าตามแบบจำลองที่สองเพื่อวิเคราะห์ความอ่อนไหวตามแบบจำลองที่สอง
โดยตัดตัวแปรที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติออก (ตัด Budget64)

Dependent Variable: MPI
Method: Least Squares
Date: 05/02/23 Time: 14:14
Sample: 1 76
Included observations: 76

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	0.145099	0.036026	4.027555	0.0001
DEBT	0.001333	0.000534	2.497407	0.0149
GINI	0.185200	0.058314	3.175929	0.0022
ONET	-0.003333	0.000922	-3.616093	0.0006
BUDGET63	-0.015054	0.005875	-2.562381	0.0126
WATER	-0.000687	0.000169	-4.066204	0.0001
HEALTH	0.025151	0.007728	3.254696	0.0018
R-squared	0.513873	Mean dependent var		0.050237
Adjusted R-squared	0.471601	S.D. dependent var		0.031891
S.E. of regression	0.023182	Akaike info criterion		-4.603332

Sum squared resid	0.037080	Schwarz criterion	-4.388659
Log likelihood	181.9266	Hannan-Quinn criter.	-4.517538
F-statistic	12.15637	Durbin-Watson stat	1.661967
Prob(F-statistic)	0.000000		

ภาคผนวกที่ 16 ผลการทดสอบปัญหาความไม่คงที่ของค่าความคลาดเคลื่อน (Heteroskedasticity)

Breusch-Godfrey Serial Correlation LM Test:
Null hypothesis: No serial correlation at up to 2 lags

F-statistic	1.186126	Prob. F(2,67)	0.3117
Obs*R-squared	2.598895	Prob. Chi-Square(2)	0.2727

ภาคผนวกที่ 17 ผลการทดสอบปัญหาอัตสหสัมพันธ์ (Autocorrelation)

Heteroskedasticity Test: White
Null hypothesis: Homoskedasticity

F-statistic	1.437962	Prob. F(27,48)	0.1340
Obs*R-squared	33.98444	Prob. Chi-Square(27)	0.1665
Scaled explained SS	48.20867	Prob. Chi-Square(27)	0.0073

สำนักงบประมาณของรัฐสภา
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
www.parliament.go.th/pbo

“วิเคราะห์งบประมาณอย่างมืออาชีพ เป็นกลาง และสร้างสรรค์”